

BILTEN BROJ 3
SUDSKE PRAKSE
VRHOVNOG SUDA BOSNE I HERCEGOVINE
Sarajevo, juli - septembar 1990. Godine

K R I V I Č N O   P R A V O

KRIVIČNI ZAKON SRBiH

1.

Član 91. stav 2. KZ SRBiH u vezi sa čalnom 19. KZ SFRJ

Jad se kvalifikatorno obilježje krivičnog djela obljuje ili protiv – prirodnog bluda sa maloljetnim licem iz člana 91. stav 2. KZ SRBiH sastoji u upotrebi sile, za pokušaj tog krivičnog djela dovoljno je da je učinilac otpočeo sa upotrebom sile u namjeri obljuje, a nije potrebno da se još započne i sam akt obljuje.

IZ obrazloženja:

Krivično djelo obljuje ili protiv – prirodnog bluda sa maloljetnim licem iz člana 91. stav 2. KZ SRBiH, kad ga kvalifikuje upotreba sile, predstavlja jednu formu tvz. nepravog složenog krivičnog djela. kako se vidi, ono je sastavljeno od prinude i obljuje, s tim što prinuda prethodi obljudi i neposredno je omogućuje. Prinuda jeste krivično djelo, ali obljudba, sama po sebi, nije, pa zbog toga ovo krivično djelo i pripada modelu nepravog složenog krivičnog djela, budući da pravo složeno krivično djelo postoji samo u slučaju kad je sastavljeno od dvije ili više djelatnosti, a svaka od njih ponaosob predstavlja neko krivično djelo. Distinkciju između ovih pojmova (pravog i nepravog složenog krivičnog djela) moguće je, prema tome, učiniti samo na nivou prava, jer realno gledano i nepravo složeno krivično djelo uvijek je sastavljeno od najmanje dvije raznorodne djelatnosti. Ali ta distinkcija ne diktira nikakvu razliku u određenju kad postoji pokušaj ovih djela, jer ovaj problem treba riješiti na isti način kod oba ova modela složenog krivičnog djela.

Prema definiciji datoj u članu 19. stav 1. KZ SFRJ, pokušaj krivičnog djela uopšte postoji kad se s umišljajem započne radnja izvršenja, ali se djelo ne dovrši. Djelo je dovršeno kad nastupi njegova posljedica, pa iz svega ovog proizilazi da pojam pokušaja konstituiše dva bitna elementa – započinjanje radnje izvršenja (radnja se može i dovršiti) i izostanak posljedice. Problem pokušaja kod službenih krivičnih djela komplikuje činjenica što su ova djela, kako je rečeno, sastavljena od najmanje dvije raznorodne djelatnosti. Ta činjenica po svom smislu u okviru ovakvog pojmovnog određenja pokušaja, otvara pitanje da li je za pokušaj dovoljno da se započne samo jedna (i bilo koja) djelatnost ili se moraju započeti sve djelatnosti koje uopšte ulaze u sastav ovakvog djela. Ne može se osporiti da svaka od ovih djelatnosti predstavlja integralni dio radnje izvršenja djela u cjelini. Iz toga logički nužno proizilazi da se u slučaju kad je započeta bilo koja od njih mora reći da je započeta radnja djela u cjelini. Istina, ova su djela u pravilu komponovana tako da jedna djelatnost prethodi i omogućuje narednu a tako je komponovano i krivično djelo iz člana 91. stav 2. KZ SRBiH. Kad postoji takav vremenski i kauzalni odnos između djelatnosti i ovog složenog sastava, za pokušaj djela je dovoljno da se započne upravo ona djelatnost koja prethodi i omogućuje naredne (još uz uslove, razumije se, da se to učini s umišljajem i da posljedica izostanke). Prema tome, za pokušaj krivičnog djela iz

člana 91. stav 2. KZ SRBiH ovog modela, dovoljno je da učinilac započne s upotrebom sile u namjeri obljube, a nije potrebno da se još započne i sam akt obljube, kako je prvostepeni sud pogrešno uzeo.

Odluka Vrhovnog suda BiH, Kž. br. 351/90 od 10.7.1990. godine)

2.

Član 121. u vezi sa članom 35. stav 3. KZ SRBiH

Poslovođa ugovorne organizacije udruženog rada ima svojstvo odgovornog lica u smislu člana 35. stav 3. KZ SRBiH i stoga može biti izvršilac krivičnog djela zloupotree ovlašćenja u privredi iz člana 121. KZ SRBiH.

2-a.

Kad se nakon izvršenja određenog krivičnog djela izmijeni propis, koji ne sadrži krivično – pravne odredbe, ali od koga zavisi neko bitno obilježje tog djela, taj propis se mora primijeniti, ako je blaži za učinioca.

IZ obrazloženja:

Pojam odgovornog lica, akko je definisan u odredbi člana 35. stav 3. KZ SRBiH, u korelaciji je sa pojmovima “društveno – pravnog lica” i “društvene imovine”, koji su pak definisani u stavovima 5. i 6. istog ovog člana KZ SRBiH. Odgovornom licu je uvijek povjeren određen krug poslova u društvenom pravnom licu, a društveno pravo lice, u najopštijem smislu, je svaka organizacija ili organ koji ima svojstvo pravnog lica i koji ostvaruje ili koristi društvena sredstva, pa se ovi pojmovi dalje povezuju sa pojmom društvene imovine.

U konkretnom slučaju ugovorna organizacija udruženog rada, u kojoj je okrivljeni vršio dužnost poslovođe (direktora) osnovana je u skladu sa Zakonom o ugovornim organizacijama udruženog rada (“Službeni list SRBiH”, broj 5/82), koji je bio na snazi i u vrijeme izvršenja predmetnog krivičnog djela. Sredstva koja je sticala i koristila ova organizacija, po odredbama ovog zakona, nesumljivo su imala karakter društvenih sredstava. Međutim, prije donošenja prvostepene presude ovaj je zakon prestao da važi, a ovu materiju je preuzeo i regulisao Zakon o preduzećima. Otvorena su time dva pitanja. Prvo, da li je Zakon o preduzećima izmijenio svojinski karakter sredstava koja stiču i koriste ugovorne organizacije, i drugo, da li se ovaj zakon može primijeniti, ako njegova primjena koristi učiniocu, s obzirom da se radi o propisu koji nije važio u vrijeme izvršenja djela i o propisu koji ne sadrži krivično - pravne odredbe (da li, dakle, pravilo o obaveznoj primjeni blažeg zakona iz člana 4. stav 2. KZ SFRJ važi i na ovom području). Na drugo pitanje treba potvrdno odgovoriti. Kad se nakon izvršenja određenog krivičnog djela izmijeni propis, koji ne sadrži krivično pravne odredbe (ne spada u tzv. krivično zakonodavstvo, kako taj pojam određuje član 113. stav 3. KZ SFRJ) ali od koga zavisno neko bitno obilježje tog krivičnog djela, taj se propis mora primijeniti ako je blaži za učinioca. Logika ovog stava je u tome da izmjena ovog propisa posredno mijenja sam krivični zakon time što mijenja ovu ili onu strukturalnu odredbu njegovih pojmova. U konkretnom slučaju ovakvo se pitanje odnosi na pojam odgovornog lica i drugih pojmova, koji su s ovim u najužoj vezi, a to je krupno pitanje. Ako se ispostavi da učinilac nema svojstvo odgovornog lica, on ne može biti izvršilac krivičnog djela iz člana 121. KZ SRBiH, pa su dalje kosekvencije sasvim jasne.

Tek kad se ovo pitanje ovako riješi, ima smisla postaviti slijedeće – da je Zakon o preduzećima izmijenio svojinski karakter sredstava koja stiču i koriste ugovornu organizaciju. NI jednom

svojom odredbom (član 133 – 137.) taj zakon nije izmijenio karakter ovih sredstava. Ugovorno preduzeće je specifičan vid udruživanja sredstava i rada na samoupravnim osnovama i dohodak takvog preduzeća mora imati društveni karakter sve do efektuiranja raspodjele, s tim da ostatak dobiti nakon raspodjele takođe predstavlja sredstva u društvenom vlasništvu (čl. 135. stav 3. ovog Zakona).

U konkretnom slučaju upravo se i radi o sredstvima dohotka, jer sredstva koja je okrivljeni pribavio inkriminisanom djelatnošću ušla su u dohodak preduzeća. Prema tome i prema odredbama Zakona o preduzećima, sredstva koja stiče i koristi ugovorno preduzeće imaju karakter društvenih, te i ovo preduzeće spada pod pojam društvenog pravnog lica, u smislu odredbe člana 35. stav 3. KZ SRBiH, pa može biti izvršilac svih krivičnih djela kod kojih se zahtijeva ovo svojstvo, dakle iz krivičnog djela zloupotrebe ovlašćenja u privredi iz člana 121. KZ SRBiH.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 29/90 od 25. aprila 1990. godine)

3.

Član 181. stav 1. KZ SRBiH

Osnovno krivično djelo ugrožavanja javnog saobraćaja iz člana 181. KZ SRBiH izvršeno je s eventualnim umišljajem u slučaju kad je okrivljeni noću upravljao vozilom na kome su svjetla bila potpuno neispravna (osim lijevog ablend svjetla), tako da je uglavnom vozio naslijepo, pa je usljed toga u krivini desnog smjera prešao preko desne ivice i na bankini udario u pješake i jednog od njih usmrtio, jer svjesno preduzeta "Slijepa" vožnja u ovakvoj formi, omogućuje zaključak da je učinilac predvidio i posledicu konkretne opasnosti i pristao uz nju.

IZ obrazloženja:

Nije sporno da je okrivljeni, u kritičnoj prilici, uprkos tome što je bila noć, upravljao vozilom, na kome su sva svjetla, izuzev lijevog ablend svjetla, bila neispravna i potpuno izvan funkcije, te da se kretao asfaltnim lokalnim putem. Lijevo ablend svjetlo je funkcionisalo pod uslovom da se neprestano drži, jednom rukom, što je okrivljeni i pokušavao da čini, ali zbog zamora ruke povremeno je ispuštao ručicu i u tim momentima vozio bez ikakvog svjetla. Usljed toga je na kritičnom mjestu, otišao rpeviše udesno i vozilom uradio u dva pješaka, koje nije ni opazio prije udara, te jednog od njih usmrtio. Okrivljeni je u to nema sumnje bio svjestan da se, ponašajući se ovako, ne pridržava saobraćajnog propisa koji nalaže da noću na vozilu u saobraćaju moraju biti upaljena odgovarajuća svjetla (član 88 ZOBSP-a) i da usljed toga može doći do posledice konkretne opasnosti. Drastična mjera u kojoj je prekršen ovaj propis i činjenica da taj propis sadrži jedno elementarno pravilo bez koga se ne može zamisliti iole bezbjednija vožnja, omogućuje da se zaključi da se okrivljeni ponašao bezobzirno i da se prema posljedici konkretne opasnosti, koju je predviđao, odnosi indifirentno tj. da je pristao na nju. Iz toga slijedi da je osnovno krivično djelo iz čl. 181. KZ SRBiH izvršio sa eventualnim umišljajem.

(Presuda Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 283/90 od 10.7.1990. godine)

4.

Član 229. KZ SRBiH

Revers o zaduženju alatom radnika za potrebe njegovog radnog mjesta u preduzeću ne isključuje njegovu krivičnu odgovornost za krivično djelo posluge iz člana 229. KZ SRBiH, kada je taj alat bez znanja i odobrenja odnio svojoj kući i njime se poslužio.

Iz obrazloženja:

Prvostepenom presudom okrivljeni je oglašen krivim zbog krivičnog djela posluge iz člana 229. KZ SRBiH, učinjenog na način što je neovlašteno iz preduzeća u kome radi uzeo alat i odnio ga svojoj kući te se istim služio za vlastite potrebe, koji je nakon otkrivanja vratio.

Okrivljeni je u svojoj odbrani, a pogotovo u žalbi protiv prvostepene presude poricao psotojanje elemenata krivičnog djela posluge. Za takav svoj stav isticao je da je on zadužen alatom i da postoji reversiz koga se to vidi.

Prvostepeni sud takav stav odbrane okrivljenog nije prihvatio, kao što niej prihvatio ni ovaj kao drugostepeni sud takav žalbeni prigovor okrivljenog.

Naime, kod nesporne činjenice da okrivljeni nije dibio odobrenje da alat iznese iz preduzeća i da se njime posluži za vlastite potrebe kod svoje kuće, bez obzira što je posjedovao revers o zaduženju alatom, ne isključuje postojanje elemenata krivičnog djela posluge iz člana 229. KZ SRBiH. Po ocjeni ovog suda, prvostepeni sud je sasvim ispravno zaključio da je revers dokaz o zaduženju okrivljenog alatom za potrebe njegovog radnog mjesta u preduzeću, a ne odobrenje za iznošenje alata iz preduzeća i korištenje za vlastite potrebe.

Radi toga je ovaj sud takve žalbene prigovore okrivljenog odbio kao neosnovane i prvostepenu presudu kao pravilnu i zakonitu potvrdio.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Kž. 219/90 od 5.7.1990. godine)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU**5.****Član 35. ZKP.**

Viši sud ne može tražiti od Vrhovnog suda BiH prenošenje mjesne nadležnosti na Osnovni sud.

Iz obrazloženja:

Viši javni tužilac u Doboju podnio je optužnicu Višem sudu u Doboju, protiv više lica zbog krivičnog djela pljačke iz člana 169. stav 1. u vezi sa krivičnim djelom pronevjere iz člana 227. stav 2. KZ SRBiH.

Na glavnom pretresu javni tužilac je izmijenio činjeični opis i pravnu kvalifikaciju djela, u skladu sa izmjenama KZ SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 40/87) tako što je optužene sada optužio zbog krivičnog djela pronevjere iz člana 227. stav 1. zloupotrebe službenog položaja ili ovlaštenja iz člana 226. stav 3. i falsifikovanja službene isprave iz člana 236. stav 1. KZ SRBiH.

Viši sud u Doboju je optužene za ta djela oglasio krivim presudom broj K. 1/88 od 22.8.1988. godine.

Međutim, Vrhovni sud BiH je presudu ukinuo rješenjem broj Kž. 110/89 od 22.12.1989. godine i predmet vratio Višem sudu u Doboju na ponovno suđenje.

Obzirom da se radi o krivičnim djelima iz stvarne nadležnosti osnovnih sudova, Viši sud u Doboju je podnio prijedlog Vrhovnom sudu BiH za prenošenje mjesne nadležnosti na Osnovni sud u Modriči, smatrajući da će taj sud lakše i brže provesti krivični postupak u ovom predmetu.

Vrhovni sud BiH je odbio takav prijedlog iz razloga predviđenih u členu 13. Zakona o izmjenama KZ SRBiH ("Službeni list SRBiH", broj 40/87) i člana 30. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o redovnim sudovima ("Službeni list SRBiH", broj 33/89) prema kojima su viši sudovi dužni završiti sve krivične predmete koje su primili do stupanja na snagu navedenih zakona.

Sem toga prenošenje mjesne nadležnosti se podrazumijeva između sudova iste stvarne nadležnosti, dok je odnos sudova različite stvarne nadležnosti regulisan drugom odredbama ZKP.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, broj Kr. 103/90 od 25.7.1990. godine)

6.

Član 349. tačka 5. ZKP

Ne može se raditi o presuđenoj stvari kada je jednom presudom okrivljena oglašena krivom za krivično djelo nesavjesnog poslovanja u privredi iz člana 118. stav 1. KZ SRBiH i za to djelo joj je izrečena uslovna osuda, kojom joj je utvrđena kazna zatvora u trajanju od 3 mjeseca i određen rok provjeravanja u trajanju od 1 godine.

Presudom Višeg suda u Sarajevu broj Kž. 661/89 od 27.9.1989. godine ova presuda je preinačena tako što je protiv optužene na osnovu člana 349. tačka 5. ZKP odbijena optužba (jer je pravosnažnom presudom oslobođena od optužbe za isto djelo).

Da se radi o presuđenoj stvari drugostepeni sud u obrazloženju svoje presude navodi, da je Viši sud u Sarajevu presudom broj K. 5/87 od 17.3.1987. godine sudeći u prvom stepenu oslobodio optuženu od optužbe za krivično djelo pljačke, iz člana 169. stav 1. u vezi sa krivičnim djelom pronevjere, iz člana 227. stav 2. KZ SRBiH. Smatra da su tom presudom raspravljajući u presudi Osnovnog suda u Foči, kojom je optužena oglašena krivom za krivično djelo iz člana 118. stav 1. KZ SRBiH. Drugostepeni sud polazi u svom stavu od činjenice da je u obje presude (Osnovnog suda u Foči i Višeg suda u Sarajevu) optužena poslovođa prodavnice, da se radi o istom vremenskom periodu i istom manjku u prodavnici, pa prema tome i da se radi o istom krivičnom djelu. Kao drugi razlog za svoj stva drugostepeni sud navodi da javni tužilac nakon objavljivanja presude kojom je optužena oslobođena od optužbe za krivično djelo iz člana 169. stav 1. u vezi člana 227. stav 2. KZ SRBiH nije izjavio žalbu u smislu člana 355. stav 1. ZKP.

Odlučujući o zahtjevu javnog tužioca za zaštitu zakonitosti uloženom protiv drugostepene presude, Vrhovni sud BiH je konstatovao da je drugostepeni sud povrijedio zakon u korist optužene kada je protiv nje odbio optužbu za krivično djelo iz člana 118. stav 1. KZ SRBiH.

Naime, po nalaženju Vrhovnog suda javni tužilac s razlogom ukazuje da su različiti činjenični opisi krivičnih djela iz člana 169. stav 1. u vezi člana 227. KZ SRBiH, s jedne i iz člana 118. KZ SRBiH, s druge strane. Zbog toga, kada je Viši sud u Sarajevu oslobodio optuženu od optužbe za krivično djelo iz člana 169. stav 1. u vezi sa članom 227. stav 2. KZ SRBiH, a Osnovni sud u Foči je oglasio krivom za krivično djelo iz člana 118. KZ SRBiH, ne radi se o presuđenoj stvari bez bozira na to što je kod nje kao poslovođe prodavnice u istom vremenskom periodu nastao isti manjak. Ovo posebno iz razloga što je kod prvog djela (pljačke) manjak posljedica prisvajanja robe ili novca, a kod drugog (nesavjesnog poslovanja) manjak je posljedica očigledno nesavjesnog poslovanja.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kvlz. 14/90 od 13.7.1990. godine).

7.

Član 364. stav 2. u vezi sa članom 369. ZKP

Kada žalba javnog tužioca protiv prvostepene presude nije predata lično optuženom koji nema branioca radi eventualnog odgovora, već trećem licu, bez konstatacije na dostavnici zašto nije uručena optuženom i u kakvom je odnosu to lice sa optuženim, učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. u vezi člana 369. ZKP, koja je mogla uticati na pravilnost i zakonitost drugostepene odluke.

Iz obrazloženja:

Presudom Osnovnog sud au Zenici broj K. 824/87 od 2.6.1988. godine, oglašeni su krivim K.N. i Š.E. zbog krivičnog djela nasilničkog ponašanja iz člana 204. stav 2. KZ SRBiH i za to djelo mu je izrečena uslova osuda kojom im je utvrđena kazna zatvora u trajanju od po 3 mjeseca sa vremenskim provjeravanjem od po 2. godine.

Uvažanjem žalbe javnog tužioca Višui sud u Zenici presudom broj Kž. 493/88 od 14.12.1988. godine preinačio je prvostepenu presudu o odluci o kazni tako što je umjesto uslovne osude optuženim izrekao kaznu zatvora u trajanju od po 3 mjeseca.

Protiv prvostepene presude Republički javni tužilac je podigao zahtjev za zaštitu zakonitosti u odnosu na optuženog K.N. zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. u vezi člana 369. ZKP.

Uvažavajući zahtjev, Vrhovni sud BiH, presudom broj Kvlz. 548/89 od 26.12.1989. godine ukinuo je drugostepenu presudu i predmet vratio drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Naime, u krivičnom predmetu optuženi K.N. nije imao branioca, a žalba javnog tužioca izjavljena protiv prvostepene presude nije mu dostavljena lično radi eventualnog odgovora, već je predata trećem licu, a na dostavnici nije naznačeno zašto žalba nije uručena optuženom lično niti kakav je odnos tog trećeg lica i optuženog.

Kod takvog stanja stvari nije moguće odbaciti tvrdnje zahtjeva za zaštitu zakonitosti da žalba javnog tužioca nije dostavljena optuženom radi odgovora, a s tim u vezi i da je učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 364. stav 2. u vezi člana 369. ZKP, koja je mogla uticati na pravilnost i zakonitost drugostepene presude.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Kvl.z. 548/89 od 26.12.1989, godine)

8.

Član 401. stav 1. tačka 1. ZKP, u vezi sa članom 48. i 49. KZ SFRJ

Nisu ispunjeni zakonski osnovi iz člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP za izricanje jedinstvene kazne zatvora po odredbama iz člana 48. i 49. KZ SFRJ kada je orkivljeni učinio novo krivično djelo u vrijeme trajanja uslovnog otpusta koji nije opozvan za ranije učinjeno krivično djelo.

Iz obrazloženja:

Osuđenom je presudom Okružnog suda u Mostaru broj K. 87/74 od 27.5.1974. godine izrečena kazna zatvora u trajanju od 11 godina.

Za vrijeme trajanja uslovnog otpusta (koji nije opozvan) okrivljeni je učinio drugo krivično djelo.

Okrivljeni je podnio zahtjev Višem sudu u Mostaru da mu u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP izrekne jedinstvenu kaznu zatvora za ranije i novo učinjeno krivično djelo.

Viši sud je rješenjem broj K. 87/74 od 21.5.1990. godine odbio takav zahtjev okrivljenog.

Okrivljeni je protiv toga rješenja izjavio žalbu, koju je Vrhovni sud BiH odbio kao neosnovanu rješenjem broj Kž. 317/90 od 16.7.1990. godine iz razloga što nisu ispunjeni zakonski osnovi iz člana 48. i 49. KZ SFRJ za odmeravanje kazne osuđenom licu. Naime, izricanje jedinstvene kazne u smislu člana 401. stav 1. tačka 1. ZKP u vezi sa članom 49. stav 1. KZ SFRJ je moguće samo ako se osuđenom licu za krivično djelo učinjeno prije nego što je započelo izdržavanje kazne po ranijoj osudi, ili za krivično djelo učinjeno za vrijeme izdržavanja zatvora ili maloljetničkog zatvora.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kž. 317/90 od 16.7.1990. godine)

9.

Član 404. stav 1. tačka 4. ZKP

Ponavljanje krivičnog postupka se može dozvoliti i kad se podnesu samo novi dokazi, dakle i u slučaju kad činjenice, koje ti dokazi potvrđuju, nisu nove, ali pod uslovom da su ove činjenice podobne da prouzrokuju koju od promjena navedenih učlanu 404. stav 1. tačka 4. ZKP-a.

Iz obrazloženja:

Činjenice koje je osuđeni, u konkretnom slučaju, izniou zahtjevu za ponavljanje pravosnažno dovršenog postupka nisu nove. Na osnovu takvih činjenica se ne može dozvoliti ponavljanje postupka, što jasno proizilazi iz odredbe člana 404. stav 1. tačka 4. ZKP. ne ovo zbog toga što te činjenice, same po sebi nisu podobne da "prouzrokuju oslobođenje lica koje je bilo osuđeno" kako iz na jednom mjestu u svom obrazloženju neprihvatljivo ocjenjuje prvostepeno rješenje (te činjenice, takve kakve su, podrazumijevaju jedan od osnova koji isključuje postojanje krivičnog djela), već zbog toga što nisu nove. Dovoljno je konstatovati da nisu nove, da bi se eliminisale kao osnov za dozvolu ponavljanja postupka. U takvom slučaju isključena je potreba da se one dalje ocjenjuju sa gledišta njihovog mogućeg uticaja na ovaj ili onaj temelj pravosnažne presude, jer ih takva ocjena, makar bila u ovom smislu pozitivna, ne može reafirmisati kao osnov za ponavljanje postupka. Međutim, kako se takođe jasno vidi iz odredbe člana 404. stav 1. tačka 4. ZKP, nove činjenice nisu jedini osnov po kome se može dozvoliti ponavljanje postupka. Iz te odredbe, naime, proizilazi da se postupak može ponoviti ako se iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi, podobni da izazovu koju od promjena o kojima dalje govori ova odredba. Prema tome, ponavljanje postupka se može dozvoliti i kad se podnesu samo novi dokazi, makar činjenice koje oni treba da potvrde i nisu nove, ali zato te činjenice moraju uvijek biti podobne da prouzrokuju koju od promjena o kojima govori ova zakonska potreba. Po cjelokupnom smislu stvari, u takvom slučaju se uvijek radi o pravno relevantnim činjenicama, koje je pravosnažna presuda negativno utvrdila (uzela je da one ne postoje), a kasnije (u zahtjevu za ponavljanje) se za takve činjenice podnose novi dokazi. U ovakvoj situaciji ponavljanje postupka može imati potpun smisao. Da bi se ovoj problematici ispravno postupilo, nije važno samo to da se brižljivo ocijeni da li su ponuđeni dokazi ili činjenice uopšte novi, već i da se pojmovi "Činjenica" je ovaj ili onaj dio realnosti koja

je postojala ili koja još postoji, a dokaz je izvor saznanja te realnosti. Prvostepena odluka ne vidi ovu razliku čim podnesenim dokazima, koji stvarno jesu novi, odriče ovo svojstvo samo zbog toga što činjenice, na koje se ti dokazi odnose, nisu nove.

(Rješenje Vrhovnog suda BiH, broj Kž. 357/90 od 15.8.1990. godine)

10.

Član 425. stav 1. u vezi sa članom 428. stav 3. ZKP

Osuđeni, kome je izrečena uslova osuda i mjera bezbjednosti nema pravo na podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje pravosnažne presude, bez obzira što je drugostepeni sud u žalbenom postupku preinačio odluku o mjeri bezbjednosti na štetu osuđenog.

IZ obrazloženja:

Presudom Osnovnog suda u Velikoj Kladuši broj K. 253/88 od 19.6.1989. godine osuđenom je na osnovu člana 52. i 53. KZ SFRJ izrečena uslovna osuda zbog rkivičnog djela falsifikovanja službene isprave iz člana 236. stav 1. KZ SRBiH, kao i mjera bezbjednosti iz člana 66. KZ SFRJ, u trajanju od 5 mjeseci.

Viši sud u Bihaću presudom br. Kž. 259/89 od 1.3.1990. godine preinačio je prvostepenu presudu samo u pogledu mjere bezbjednosti tako da je dužinu trajanja te mjere povećao na 2. godine.

Osuđeni je zbog povećanja trajanja t emjere podnio zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude.

Ovaj sud je, odlučujući o zahtjevu osuđenog isti odbacio u smislu odredbi člana 428. stav 3. ZKP, kao nedopušten, je prema odredbi člana 425. stav 1. ZKP, samo okrivljeni koji je pravosnažno osuđen na kaznu zatvora i maloljetničkog zatvora može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje pravosnažne presude, a ne i ona okrivljeni kome je izrečena uslovna osuda.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Kvlp. 52/90 od 24.8.1990. godine)

PRIVREDNI PRESTUPI

11.

Član 12. Zaknoa o privrednim prestupima

Direktor okrivljenog pravnog lica može biti odgovoran za izvršeni privredni prestup samo ukoliko je svojim ponašanjem ili propuštanjem dužnog nadzora doprinio izvršenju privrednog prestupa.

Iz obrazloženja:

Osporavajući prvostepenu presudu kojom je oglašen odgovornim za privredne prestupe iz čl. 29. st. 1. tač. 1. i st. 2. Zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe iz čl. 91. st. 1. tač. 1. i st. 2. zaknoa o standardizaciji okrivljenog odgovorno lice u žalbi ukazuje da je obavljao dužnost direktora okrivljenog pravnog lica i da kao takav ne može biti odgovoran za učinjene propuste.

Žalbenim navodima kojima se pobija prvostepena presuda, po mišljenju Vrhovnog suda BiH, doveden u pitanje zaključak prvostepenog suda u odgovornosti tužitelja za učinjene propuste. Naime, prema odredbi iz čl. 12. Zakona o privrednim prestupima odgovornost odgovornog lica za privredni prestup postoji samo ako je njegovom radnjom ili propuštanjem dužnog nadzora došlo do povrede propisa. U postupku koji je prethodio donošenju prvostepene presude nisu utvrđene sve činjenice za izvođenje pravilnog zaključka o odgovornosti žalitelja, već je sud polazeći od toga da je obavljao dužnost direktora zaključio da je odgovoran zbog propuštanja dužnog nadzora. U čemu se ogleda propuštanje dužnog nadzora u ovom slučaju nije iznio u razlozima svoje odluke, pa se već sa ovog razloga prvostepena presuda ne može valjano ispitivati. Poret toga, žalitelj je u postupku pred prvostepenim sudom kao i u žalbi istakao da kao direktor okrivljenog pravnog lica nije dužan da kontroliše higijensku ispravnost mlijeka i da li mlijeko koje se stavlja u promet odgovara propisima, jer je to u nadležnosti drugih radnika, a što se može utvrditi uvidom u odgovarajuća samoupravna opšta akta. Navodi žalitelja su od značaja za donošenje pravilne i zakonite odluke, paje ovaj sud uvažio njegovu žalbu kao bi se u ponovnom postupku izvođenjem odgovarajućih dokaza na pouzdan način utvrdilo da li je okrivljeni odgovoran za učinjene propuste i nakon toga donijela odgovarajuća odluka.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 398/88 od 21.9.1989. godine)

12.

Član 170. stav 1. tačka 5. i stav 2. Zakona o Službi društvenog knjigovodstva

Organizacija i njeno odgovorno lice dužni su naloge za plaćanje dopsjelih obaveza podnijeti nadležnoj SDK-a najkasnije na dan dospijeća, jer u protivnom čine privredni prestup.

IZ obrazloženja:

Osporavajući odgovornost za privredni prestup iz čl. 170 st. 1. tač. 5. i st. 2. Zakona o službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ", br. 70/83.. 74/86), okrivljeni u žalbama protiv prvostepene presude ističu da su sve svoje obaveze prema povjericima izmirili u zakonskom roku.

Istaknuti žalbeni prigovor, međutim, nije od značaja za odgovornost okrivljenih. U konkretnoj privredno – kaznenoj stvari okrivljeni su optuženi i prvostepenom presudom oglašeni odgovornim zbog povrede propisa Zakona o službi društvenog knjigovodstva, a ne Zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava. Naime, prema odredbi iz čl. 113. st. 2. Zakona o službi društvenog knjigovodstva korisnik društvenih sredstava dužan je da naloge za plaćanje dopsjelih obaveza podnese nadležnom SDK-a najkasnije na dan dospijeća obaveze za plaćanje. Neizvršenje ove obaveze predstavlja privredni prestup iz čl. 170 st. 1. tač. 5. i st. 2. pomenutog zakona. Iz izvedenih dokaza proizilazi da okrivljeni nisu dostavili nadležnoj SDK-a naloge za plaćanje obaveza najkasnije na dan njihova dopsijeća. na tja način okrivljeni su propustili da izvrše svoju obavezu iz navedene zakonske odredbe pa se u njihovom ponašanju stiču obilježja privrednog prestupa za koji su prvostepenom presudom oglašeni odgovornim.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. PKŽ. 58/89 od 11.10.1989. godine)

13.

Član 650. stav 1. tačka 6. i stav 2. Zakona o udruženom radu

Obavljajući djelatnost otkupa ljekovitog bilja i šumskih plodova za koji nisu registrovani organizacija i njeno odgovorno lice čine privredni prestup.

IZ obrazloženja:

Na temelju pravilno i potpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pravilnomprimjenom materijalnog prava prvostepeni sud je u konkretnoj privredno – kaznenoj stvari osnovano zaključio da su u ponašanju okrivljenih ostvarila obilježja privrednog prestupa iz čl. 650. st. 1. tač. 6. i st. 2. Zakona o udruženom radu.

U žalbi protiv prvostepene presude okrivljeno pravno lice osporava odgovornost ukazujući da nije obavljao pravni promet sa trećim licima, već da je vršen otkup bilja za drugu organizaciju. Stav žalbe ne može se prihvatiti. Naime, u postupku pred prvostepenim sudom utvrđeno je da su okrivljeni vršili otkup ljekovitog bilja i šumskih plodova iako za ovu djelatnost nisu bili registrovani, odnosno upisani u sudski registar. Takvim ponašanjem žalitelj je postupao suprotno odredbi iz čl. 415. Zakona o udruženom radu. na taj način okrivljeni je i po cojeni Vrhovnog suda BiH izvršio privrdni prestup za koji je prvostepenom presudom oglašen odgovornim. Stoga je njegova žalba kao neosnovana odbijena.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Pkž. 37/89 od 10.7.198.,. godine)

14.**Član 203. stav 1. tačka 3. i stav 2. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima**

Redovni tehnički pregled vozila organizacija je dužna da obavi svakih šest mjeseci u protivnom čini privredni prestup.

IZ obrazloženja:

Žalbenim navodima okrivljeni nisu doveli u sumnju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja na kome se temelji prvostepena presuda kojom su okrivljeni oglašeni odgovornim zbog privrednog prestupa iz čl. 203. st. 1. tač. 3. i 2. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima. Pobijajući prvostepenu presudu okrivljeni u žalbi, prije svega, ističu da su vršili permanentnu kontrolu vozila koja se stavljaju u upotrebu. Ova okolnost, međutim, nije od značaja niti može uticati na utvrđenu odgovornost okrivljeni. Naime, prema odredbi člana 8. st. 2. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima (“Službeni list SFRJ”, broj 63/80 i 53/85) predviđeno je da su organizacije udruženog rada i druge organizacije i organi koji vrše javni prevoz i prevoz za sopstvene potrebe dužni da organizuju i trajno vrše kontrolu nad ispunjavanjem propisanih uslova rada vozaču, nad tehničkom ispravnosću vozila i nad ispunjavanjem uslova predviđenih drugim propisima od kojih zavisi bezbjednost saobraćaja na putevima. Iz ove zakonske obaveze proizilazi da su pomenuti subjekti, između ostalog dužni da ispunjavaju uslove predviđene drugim propisima. U vezi s time prema odredbi iz čl. 171. st. 2. Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima (“Službeni list SRBiH”, broj 31/82 prečišćeni tekst) redovni tehnički pregled vozila na motorni pogon i priključnih vozila kojima se obavlja javni prevoz, autobusa i teretnih vozila vrši svakih šest mjeseci. U knoretnom slučaju izvedenim dokazima, te iz iskaza okrivljenih, proizilazi da su upotrebljavali u saobraćaju vozila koja nisu bila na redovnom tehničkom pregledu. Dakle, kako se okrivljeni nisu pridržavali propisa od kojih zavisi bezbjednost saobraćaja na putevima, a što nalaze naprijed navedena zakonska odredba u njihovom ponašanju, i po ocjeni Vrhovnog suda BiH stekla su se obilježja privrednog prestupa za koji su prvostepenom presudom oglašeni odgovornim.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, Pkž. 26/89 od 11.10.1989. godine)

15.

Član 29. stav 1. tačka 1. i stav 2. zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica

Za promjene na namirnici u originalnom pakovanju koje su se mogle konstatovati organoleptičkim putem odgovorna je prometna organizacija.

IZ obrazloženja:

Protiv prvostepene presudom kojom su oglašeni odgovornim zbog privrednog prestupa iz čl. 29. st. 1. tač. 1. i st. 2. zakona o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica i predmeta opšte upotree, okrivljeni u žalbama ukazuju da su namirnice u prometu bile u originalnom pakovanju i da zbog toga za učinjeni propust nisu odgovorni.

Istaknuti žalbeni prigovor okrivljeni su iznijeli i u svojoj odbrani pred prvostepenim sudom koji ga je raspravio i u svojoj odluci iznio potpune i uvjerljive razloge zbog čega se ne može prihvatiti. Stav prvostepenog suda usvaja i Vrhovni sud BiH. naime, tačno je da se predmetna namirnica nalazila u prometu u originalnom pakovanju, ali je to pakovanje bilo takvo da je omogućavalo da se organoleptičkim putem konstatuje da li je došlo do promjena na namirnici. PO mišljenju ovog suda prometna organizacija odgovara za stavljanje u promet higijenski neispravne namirnice u originalnom pakovanju, ako su se određene promjene na namirnici mogle konstatovati organoleptičkim putem i bez njegovog oštećenja. Kada su okrivljeni u konkretnom slučaju stavili u promet svinjsku mast bili su dužni provjeriti njenu higijensku ispravnost na način kako je to učinio i inspektor, jer originalno pakovanje (plastične kante koje nisu bile hermetički zatvorene niti su poklopci bili fiksirani) nije bilo takvo da bi se provjerom oštetilo odnosno da bi se time ugrozila sadržina namirnice. Propustivši da postupe na taj način okrivljeni su učinili povredu propisa za koju su od strane prvostepenog suda, po ocjeni Vrhovnog suda BiH, pravilno oglašeni odgovornim.

(Odluka Vrhovnog suda BiH, br. Pkž. 293/88 od 7.6.1989. godine)

GRADANSKO PRAVO – OPŠTI DIO

16.

Član 157. stav 1. Osnovnog zakona o jedinstvenim privrednim komorama i poslovnoj saradnji u privredi – raniji

Članice ranije postojećih poslovnih udruženja su solidarno odgovarale trećem licu z aobaveze poslovnog udruženja iz ugovora zaključenog u ime udruženja, a za račun neke od članica, u okviru registrovane djelatnosti poslovnog udruženja.

Iz obrazloženja:

U ovoj pravnoj stvari, u pitanju je odgovornost žalioca kao člana Poslovnog udruženja, što znači da žalilac odgovara i kao jamac iz privredno pravnog posla između subjekta privrednog prava, a ne smao po osnovu date garancije. Ugovor je zaključen u ime Poslovnog udruženja, a za račun žalioca i u okvirima registrovane djelatnosti poslovnog udruženja. prema članu 157. stav 1. Osnovnog zakona o jedinstvenim privrednim komorama i poslovnoj saradnji u privredi (“Službeni list FNRJ” broj 28/60, 16/61, 13/65 i “Službeni list SFRJ” broj 10/65) koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja i obavljanja spornog posla, a z aobaveze poslovnog udruženja kad istupa u svoje ime, a za račun svojih članova, jamčečlanice udruženja na ravne dijelove. Takva

odgovornost je utvrđena i članom 11. Statuta Poslovnog udruženja. S obzirom da se radi o subjektima privrednog prava, prema pravnim pravilima privrednog prava, u pitanju je solidarno jemstvo tako da članovi, iako su obaveze između njih podijeljene na ravne dijelove, istovremeno solidarno odgovaraju za obavezu glavnog dužnika Poslovnog udruženja.

Međusobni odnosi solidarnih dužnika mogu biti različiti. U ovom slučaju, oni međusobno odgovaraju na ravne dijelove, ali prema trećem licu (tužiocu) njihova obaveza je jedinstvena i svaki član poslovnog udruženja kao dužnik odgovara za cijelo potraživanje.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 118/89 od 8.2.1990. godine)

AUTORSKO PRAVO

17.

Član 95. Zakona o autorskom pravu

Visina naknade štete prouzrokovane povredom autorskog imovinskog prava utvrđuje se po Zakonu o obligacionim odnosima, a ne po pravilniku udruženja autora.

IZ obrazloženja:

Tužilac je izradio idejno rješenje veizuelnog znaka tuženog, koji tuženi koristi bez njegove saglasnosti. Tužilac stoga zbog povrede autorskog imovinskog prava može zahtijevati, u skladu sa odredbom iz člana 95. Zakona o autorskom pravu, naknadu štete koja mu je povredom nanesena. Međutim, cjenovnikom ULUPUBiH-a o autorskim naknadama grafičkog dizajna, ne mogu se propisivati građansko – pravne sankcije u vidupovećanja autorskih anknada, kao što se navodi na strani 44. odnosno 45. tog cjenovnika. Ovo stoga, jer se ova građansko – pravna snakcija može propisati samo zakonom.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 12/90 od 28.4.1990. godine)

EKSPROPRIJACIJA

18.

Član 63. st. 4. Zakona o eksproprijaciji

Sud je dužan u postupku određivanja pravične naknade za ekspropisane nekretnine po službenoj dužnosti utvrđivati lične i porodične prilike ranijeg vlasnika radi ocjene da li postoje uslovi za uvećanje naknade i u kom obimu naknadu treba uvećati.

IZ obrazloženja:

Odredba člana 63. st. 4. Zakona o eksproprijaciji predviđa dva elementa od kojih ovisi procenat uvećanja naknade za ekspropisane nekretnine, dakle ne smao ukupno određena visina naknade za sve nekretnine, kao što zaključuju nižestepeni sudovi, nego i lične i porodične prilike bivšeg vlasnika ekspropisanih nekretnina kao što su broj članova njegove porodice i njihovo zanimanje, te okolnost da li su zaposleni, obaveze bivšeg vlasnika da uzdržava neke članove porodice, njihovo zdravstveno stanje, podaci o nekretninama koje ranijem vlasniku ostaju u svojini, prihodi

koje ostvaruje porodica bivšeg vlasnika i dr., a te činjenice su nižestepeni sudovi sa aspekta pravilne primjene navedene odredbe, kao i odredbe člana 7. Zakona o parničnom postupku, morali utvrditi i cijeniti i po službenoj dužnosti. Zbog toga sama za sebe okolnost što predlagatelj, kao lice nevično pravu, u toku postupka nije naveo sve okolnosti o svojim ličnim i porodičnim prilikama od kojih je ovisila ocjena da li mu po osnovu člana 63. stav 4. Zakona o eksproprijaciji pripada pravo na uvećanje naknade za 20% ili 30%, nije bila od značaja za zaključak nižestepenih rješenja da predlagatelju pripada pravo na manje povećanje od 30%.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 443/89 od 20.3.1990. godine)

19.

Članovi 10. i 64. Zakona o eksproprijaciji

Sud je dužan utvrditi pravičnu naknadu za eksproprisane nekretnine prema cijenama u vrijeme donošenja odluke, a ne prema momentu vještačenja, ako je notorno da su u međuvremenu cijene porasle.

Iz obrazloženja:

Visina naknade za eksproprisane nekretnine predlagatelja utvrđena je rprovedenim vještačenjem 30.9.1987. godine, prema cijenama važećim u to vrijeme, dok je prvostepeno rješenje o određivanju naknade u ovom postupku donijeto dana 22.10.1987. godine, što obzirom na opštepoznate činjenici o inflatornim kretanjima i velikom porastu cijena u navedenom vremenskom intervalu nije tako kratak period da ovakav postupak ne bi ugrozio prava predlagatelja sa aspekta odredbe člana 10. Zakona o eksproprijaciji po kome njemu, kao bivšem vlasniku eksproprisanih nekretnina, pripada pravo na pravičnu naknadu, što je kategorija ustavom zagarantovanih prava (član 82. Ustava SFRJ i član 88. Ustava SRBiH).

Nižestepeni sudovi svoj stav pravdaju navodima o nesrazmjerno velikim teškoćama oko ponovnog utvrđivanja visine naknade za eksproprisane nekretnine i u momentu donošenja prvostepenog rješenja, a nakon što je ranije već bilo provedeno odgovarajuće vještačenje. Međutim, kako je prvostepeni sud mogao pozivanjem istog vještaka, koji je obavio vještačenje, na ročištu na kome je donio svoje rješenje o određivanju naknade na brz i efikasan način (primjenom indeksne skale o povećanju cijena) utvrditi visinu te naknade, na način kako je to propisano citiranom odredbom iz člana 64. Zakona o eksproprijaciji, odnosno prema prilikama važećim u vrijeme donošenja tog rješenja, ne može se prihvatiti kao opravdano ovakvo rezonovanje.

(Vrhovni sud BiH, Rev.,. 443/89 od 20.3.1990. godine)

STVARNO PRAVO

20.

Član 17. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini

Nije zabranjen ugovor o prenosu prava korišćenja gradskog građevinskog zemljišta radi građenja između članova porodičnog domaćinstva, ako je zaključen u cilju zadovoljavanja stambenih potreba članova domaćinstva.

IZ obrazloženja:

Svrha zabrane raspolaganja pravom korišćenja radi građenja jeste da se spriječi prisvajanje gradske rente i da se ne remeti svrha dodjele građevinskog zemljišta radi građenja, a to je zadovoljavanje stambenih potreba svih članova porodičnog domaćinstva. Zato je punovažan sporazum članova porodičnog domaćinstva kako o zajedničkoj izgradnji tako i o izgradnji ne samo one članove porodičnog domaćinstva, koji čine užu porodicu, bez obzira kome je od njih dodijeljena građevinska čestica radi građenja. Ugovornim kojim član porodičnog domaćinstva ustupa neizgrađenu građevinsku česticu (ili započetu izgradnju) nosiocu (nosiocima – bračni drugovi) stanarskog prava, da bi ovaj na toj čestici za sebe i bračnog druga izgradio porodičnu stambenu zgradu i iselio iz stana, kako bi stanarsko pravo stekao dosadašnji korisnik stana kao član porodičnog domaćinstva (čl. 18. tadašnjeg Zakona o stambenim odnosima, sada članovi 21. i 22. ZSO) nije suprotan svrsi zabrane raspolaganja neizgrađenom građevinskom česticom (ili započeto izgradnjom), kao ni svrsi dodjele zemljišta radi građenja, jer se upravo na taj način zadovoljavaju stambene potrebe svih članova porodičnog domaćinstva u slučaju predstojećeg cijepanja domaćinstva na dvije porodice.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 624/89 od 29.1.1990. godine)

21.

Članovi 7. i 20. st. 1. i 2. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini – raniji

Ništav je ugovor o prodaji građevinskog neizgrađenog zemljišta, koje se takvim smatra i kada je na njemu podignut privremeni građevinski objekt.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su ocijenili da je predmet prodaje neizgrađeno građevinsko zemljište i da je saglasno odredbi člana 20. st. 1. i 2. tada važećeg Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 13/74) ugovor ništav.

Prema odredbi člana 7. navedenog zakona, neizgrađenim građevinskim zemljištem u smislu ovog zakona, smatra se zemljište na kojem nije izgrađena zgrada odnosno drugi objekat kao i zemljište koje ne služi redovnoj upotrebi zgrade, odnosno drugog objekta. Zgradom, odnosno drugim objektom ne smatra se zgrada ili drugi objekt privremenog karaktera. kao zgrada odnosno objekt privremenog karaktera smatra se zgrada ili objekat koji su izgrađeni na osnovu odobrenja za građenje na određeno vrijeme.

Polazeći od okolnosti da je rješenjem SO prvotuzenom odobrenja izgradnja privremenog dvorišnog objekta – garaže i ostave za drva, na kč.br. 1286 s tim da je navedeni objekat dužan ukloniti bez naknade na zahtjev organa za građevinarstvo SO, nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili da se radi o neizgrađenom građevinskom zemljište, koje se u smislu člana 20. st. 1. i 2. Zakona o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini ne može otuđivati, te da je ugovor zaključen protivno ovoj odredbi ništav.

(Vrhovni sud BiH, Rev 539/89 od 22.3.1990. godine)

22.

Član 22. Zakona o građevinskom zemljištu

Nosioци privremenog prava korišćenja neizgrađenog gradskog građevinskog zemljišta imaju pravo na petitornu zaštitu analognu zaštiti prava vlasništva.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 22. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu ("Službeni list SRBiH", broj 34/86) koji je bio na snazi u vrijeme donošenja odluke, raniji vlasnik odnosno nosilac privremenog prava korišćenja neizgrađenog građevinskog zemljišta ima pravo da ga koristi sve do prezimanja iz njegovog posjeda, na način kojim se ne otežava privođenje zemljišta trajnoj namjeni.

Kako je u konkretnom slučaju tvrđeno da se sporno zemljište nije preuzelo iz njihovog posjeda, tužiteljima pripada pravo da tužbom u sudskom postupku zahtijevaju predaju u posjed od tuženog koji ga koristi na osnovu ništavog ugovora o prodaji (nosiocima prava korištenja pripada pravo na petitornu zaštitu, koja je analogna zaštiti prava vlasništva)

(Vrhovni sud BiH, Rev. 705/89 od 19.4.1990. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OPŠTI DIO

23.

Članovi 118. i 438. Zakona o udruženom radu – raniji

Članovi 22. i 103. Zakona o obligacionim odnosima

Punovažan je ugovor o udruživanju sredstava radi zajedničke kupovine stana kada ga je na osnovu odluke radničkog savjeta, zaključio zastupnik radne organizacije, iako bliži kriteriji za takvo raspolaganje sredstvima zajedničke potrošnje nisu bili predviđeni samoupravnim opštim aktom, ako za tu okolnost druga ugovorna strana nije znala, odnosno morala znati.

IZ obrazloženja:

Ugovoru o udruživanju sredstava za kupovinu stana prethodila je odluka Radničkog savjeta tuženog o udruživanju sredstava, radi rješavanja stambenih potreba radnika tuženog.

Odredbom člana 3. Pravilnika o stambenim odnosima tuženog predviđeno da se sredstva za obezbjeđenje stambenih potreba radnika obezbjeđuje i udruživanjem sredstava sa drugim organizacijam udruženog rada, ali da za takav način sticanja sredstava nisu utvrđeni i kriteriji. Međutim, odredbom člana 44. Statuta tuženog utvrđeno je da Radnički savjet donosi odluke o raspodjeli stanova i kredita z aindividualnu stambenu izgradnju. Imajući to u vidu, kao i okolnost da je ugovor zaključio direktor tuženog, nije pravilan pravni zaključak prvostepenog suda da je ugovor ništav. U smislu člana 438. (sada 413) Zakona o udruženom radu, (ukoliko u sudskom registru nije upisano ograničenje), direktor tuženog bi mogao punovažno zaključivati sa trećim licem u ime tuženog sve ugovore u okviru pravne sposobnosti tuženog (to je smisao člana 438. stav 3. u vezi sa članom 37. ZUR-a), pa i ugovore o raspolaganju sredstvima zajedničke potrošnje u okviru odredbe člana 118. (sada brisan) Zakona o udruženom radu. Članom 22. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da društveno pravna lica i građansko pravna lica u zasnivanju obligacionih odnosa postupaju u skladu sa statutom i drugim opštim aktima, ali ugovor koji je zaključen suprotno tim aktima ostaje na snazi, osim ako je za to druga strana znala i morala znati, ili ako je Zakonom o obliacionim odnosima drukčije određeno.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 208/89 od 8.2.1990. godine)

24.

Član 26. Zakona o obligacionim odnosima

Društvena organizacija registrovana za oblast saobraćajno – tehničke kulture ne može zahtijevati od druge slične organizacije sa područja grada da sufinansira njene akcije, pozivajući se samo na činjenicu da su joj iz budžeta grada dodijeljena sva sredstva namijenjena za razvoj ove djelatnosti.

IZ obrazloženja:

Tužbeni zahtjev tužitelj je zasnovao na činjeničnim navodima, da je on kao registrovana društvena organizacija za saobraćajno – tehničku kulturu Grada, organizirao akciju “Poštujemo saobraćajne propise”, da sredstva za razvoj i unapređenje tehničke kulture Grada obezbjeđuje Skupština grada i dostavlja Gradskoj konferenciji “Narodne tehnike” – tuženom kao nominalnom nosiocu tehničke kulture Grada, a tim da je isti dužan društvenim subjektivima, koji se bave ovom vrstom aktivnosti pomagati realizaciju njihovih programa. Pošto je za organizaciju naprijed navedene saobraćajno – vaspitne akcije imao izdatke u visini utuženog iznosa, predložio je da se tužena obaveže da mu te izdatke naknadi.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da ni ugovorom, ni samoupravnim sporazumom nije utvrđena obaveza tuženog da finansira akcije koje organizira tužilac u okviru svoje djelatnosti, niti je takva obaveza propisana zakonom.

Bez značaja je okolnost da su tužilac i tuženi samostalne organizacije koje djeluju u oblasti tehničke kulture i da je Skupština grada planirana sredstva za tehničku kulturu doznačila tuženom jer time nije stvorena obaveza na njegovoj strani da finansira akcije tužitelja.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 638/89 od 19.5.1990. godine)

25.

Član 27. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 196., 198. stav 2., 201. i 202. Zakona o deviznom poslovanju

Član 8. stav 1. Zakona o privremenim mjerama za izmirenje određenih deviznih potraživanja – raniji

Potraživanje banaka od organizacija udruženog rada u devizama smatraju se izmirenim ako je do 31.12.1985. godine uplaćena odgovarajuća dinarska protuvrijednost, uključujući i ona koja se zasnivaju na odredbama propisa kojima je bilo uređeno devizno poslovanje, ako su doneseni prije zakona o deviznom poslovanju.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 198. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju (“Službeni list SFRJ”, broj 66/85, sa docnijim izmjenama i doopunama), potraživanja ovlašćenih banaka od organizacija udruženog rada u devizama smatraju se izmirenim, ako je položena dinarska protivvrijednost, po kursu na dan polaganja dinarske protivvrijednosti.

Ove odredbe su imperativnog karaktera i stupile su na snagu na mjeru ugovorenih odredaba parničnih stranaka koje su sa njima u suprotnosti (član 27. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima) i čine sastavni dio ugovora.

Žalba neosnovano ističe da je odnos između parničnih stranaka trebalo raspraviti primjenom odredaba člana 8. stav 1. Zakona o privremenim mjerama za izmirivanje određenih deviznih potraživanja ("Službeni list SFRJ", broj 63/85).

Zakon o deviznom poslovanju stupio je na snagu osmog dana od dana objavljivanja (objavljen je 11.12.1985. godine), a primjenjuje se od 1.1.1986. godine (član 202. Zakona o deviznom poslovanju). Danom početka primjenjivanja tog zakona prestaju da važe ne samo Zakon o deviznom poslovanju i kreditnim odnosima sa inostranstvom i Zakon o plaćanju konvertibilnim devizama nego i odredbe drugih saveznih zakona koje su u suprotnosti sa Zakonom o deviznom poslovanju (član 201. tog Zakona).

Zakon o deviznom poslovanju je vremenski docniji, te je imao u vidu i odredbe člana 8. stav 1. Zakona o privremenim mjerama za izmirivanje određenih deviznih potraživanja koje prestaju da važe, jer su u suprotnosti sa članom 198. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju.

Odredbama člana 196. Zakona o deviznom poslovanju je izričito i propisano da će se uzajamna devizna potraživanja uređena zakonom na koji se poziva tužiteljica, ako ne bude izmirena do 31.12.1985. godine izmiriti u skladu sa zakonom o deviznom poslovanju, dakle u skladu sa odredbama člana 198. stav 2. ovog zakona.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 535/89 od 12.4.1990. godine)

26.

Članovi 26. i 38. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 9. i 19. Zakona o prometu nepokretnosti

Član 5. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini

Kada prodavac – društveno pravno lice odluči da proda nepokretnosti putem javnog nadmetanja, odnosno pismenog prikupljanja ponuda, i ako ga na to ne obavezuju zakonski propisi, ugovor o prodaji je punovažan samo kad je pismenom obliku postignut i sporazum o načinu i uslovima laćanja cijene.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 9. stav 1. Zakona o prometu nepokretnosti ("Službeni list SRBiH", broj 38/78), ugovor o prenosu nepokretnosti sa jednog na drugo društveno – pravno lice zaključuje se u pismenom obliku, a u smislu člana 9. stav 3. istog zakona, ugovor koji je zaključen protivno odredbama stava 1. člana 9. ne proizvodi pravno djestvo. Ovo znači da je potrebno ponudu i prihvatanje ponude koji se odnose na bitne sastojke ugovora učiniti u pismenoj formi da bi ugovor o prodaji nepokretnosti bio punovažno zaključen (čl. 26. i 38. Zakona o obligacionim odnosima).

Ugovorne stranke mogu smatrati bitnim sastojcima ugovora i one uglavke koje kao takva ne propisuje sam zakon, odnosno koji nisu tipični za određenu vrstu ugovora.

U smislu člana 19. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH, samo ugovor o prodaji nepokretnosti iz društvene svojine mora biti zaključen nakon javnog nadmetanja, odnosno pribavljanja pismenih ponuda, dok je ugovor o prenosu nekretnina sa tuženog na tužioca mogao biti zaključen i neposrednom pogodbom ali u pismenom obliku.

Tuženi je, međutim, odlučio da sporne nepkretnosti proda nakon prethodnog prikupljanja pismenih ponuda, opredjeljujući se, dakle, za prodaju u skladu sa odredbama člana 19. Zakona o prometu nepokretnosti SRBiH i Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH", broj 28/79) i kada se radi o prodaji drugom društveno – pravnom licu, pa način zaključivanja ugovorne uglavke treba smatrati bitnim sastojcima ugovora, treba utvrđivati imajući u vidu odredbe pomenutih propisa. U smislu člana 5. naprijed pomenutog Pravilnika, uslovi javne prodaje moraju sadržavati, između ostalog, i način i uslove plaćanja kupovne cijene, pa je, prema tome sporazum o ovom segmentu ugovora bitan sastojak ugovora o prodaji nepokretnosti koji se zaključuje u postupku javne prodaje.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 357/90 opd 26.7.1990. godine)

27.

Član 27. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Član 19. Zakona o prometu nepokretnosti

Član 31. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini

Ne smatra se zaključenim ugovor o prodaji nepokretnosti u postupku javne prodaje samim prijemom obavijesti da je ponuđač izabran za kupca.

Iz obrazloženja:

Čak i da je tužilac u svojoj ponudi u cjelini prihvatio uslove javne prodaje, ne bi između njega i tuženog došlo do zaključenja ugovora već samim prijemom obavijesti da je izabran za kupca kao najpovoljniji ponuđač, već bi, kako proizilazi iz odredaba člana 31. Pravilnika o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini, po završenom postupku javne prodaje, sa najpovoljnijim ponuđačem bio zaključen pismeni ugovor. Ako bi se i prihvatilo da zakon u ovom slučaju obavezuje prodavca da zaključi ugovor, tada bi, u smislu člana 27. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, kupac morao u parnici najprije zahtijevati zaključenje ugovora, a bio bi preuranjen tužbeni zahtjev za ispunjenje ugovora.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 357/90 od 26.7.1990. godine)

28.

Član 122. Zakona o obligacionim odnosima

Član 17. stav 3. Zakona o zaštiti životinja.

Prodavac može zahtijevati isplatu cijene, ako nije ugovorena isplata unaprijed, ukoliko nije uredno ispunio obavezu prodaje stvari, jer se prilikom isporuke nije pridržavao propisa o sanitarnom nadzoru.

Iz obrazloženja:

Parnične stranke su zaključile ugovor o prodaji jednodnevnih zdravih i vitalnih pilića, te da se njihov kvalitet utvrđuje od strane nadležne veterinarske inspekcije pismenim putem prilikom svake isporuke i od strane veterinarskog inspektora u mjestu isporuke (čl. 1. i 6. ugovora⁹). U mjestu isporuke veterinarski inspektor je izvršio pregled pošiljke pilića i utvrdio da pošiljku ne prati dokumentacija: uvjerenje o zdravstvenom stanju životinja, potvrda o zdravstvenoj ispravnosti pošiljke pilića i potvrda o izvršenoj dezinfekciji prevoznog sredstva, te donio rješenje da se zabranjuje istovar pilića, a takva odluka ima uporište u odredbama člana 17. stav 3. Zakona o zaštiti životinja od zaraznih bolesti koje ugrožavaju cijelu zemlju ("Službeni list SFRJ", broj 43/76). Zbog toga je pošiljka pilića vraćena tužiocu koji svoju obavezu iz ugovora o prodaji nije ispunio ni naknadno.

Ugovor o prodaji je dvostrano obavezan ugovor za koga važi pravilo istovremenog ispunjenja. Stoga nijedna strana nije dužna ispuniti svoju obavezu ako druga strana ne ispuni ili nije spremna da istovremeno ispuni svoju obavezu (stav 1. člana 122. Zakona o obligacionim odnosima). Tužilac, međutim, nije ispunio svoju obavezu iz ugovora o prodaji (nije predao tuženom – kupcu jednodnevne zdrave i vitalne piliće da bi na njima stekao pravo raspolaganja), a u prvostepenom postupku nije izjavio da će ispuniti svoju obavezu, pa stoga nije stekao potraživanje cijene iz ugovora o prodaji, koju zahtijeva tužbom u ovom sporu.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 632/89 od 14.6.1990. godine)

29.

Član 124. Zakona o obligacionim odnosima

Ne može se raskinuti ugovor o prodaji stoga što je kupac svojevrijemno zaposio predmet prodaje prije roka za predaju utvrđenog ugovorom.

IZ obrazloženja:

Mada je tužilac u posjed kupljenih nepokretnosti stupio odmah nakon zaključenja ugovora, iako je između ugovornih stranaka bilo utanačeno da će stupiti u posjed tek 1. juna 1984. godine, ta okolnost ne predstavlja razlog za raskid ugovora o kupoprodaji, već smao može biti eventualni razlog za traženje naknade materijalne štete, ukoliko je prijevremenim stupanjem u posjed kupljenih nepokretnosti tužilac prčinio štetu tuženom

Raskidanje ugovora o kupoprodaji nepokretnosti može se tražiti zbog neispunjenja ugovornih obaveza (odredbe člana 124. i 132. Zakona o obligacionim odnosima (odredbe čl. 133. do 135. istog zakona), ili zbog nemogućnosti ispunjenja (odredbe čl. 133. do 135. istog zakona), ili zbog nemogućnosti ispunjenja (odredbe članova 137. i 138. navedenog zakona), a ne zbog prijevremenog zaposjedanja predmeta ugovora bez odobrenja druge ugovorne strane.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 563/89 od 13.4.1990. godine)

30.

Članovi 262. i 266. Zakona o obligacionim odnosima

Ne može se ispuniti obaveza predaje individualno određenog stana, ako u njemu stanuje zakonito useljeno treće lice, u ovakvom slučaju povjerilac može samo zahtijevati naknadu štete, kao za slučaj skrivljenog neispunjenja ugovora.

Iz obrazloženja:

Prvostepena rjesuda ne bi bila izvršiva ukoliko u stanu koji bi tuženi bio dužan predati tužiteljici u "posjed i slobodno raspolaganje" stanuje treće lice koje se smatra zakonito useljenim licem po odredbama člana 11. st. 1. i 2. Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH" br. 14/84 i 12/87). Kako tuženi duguje ispunjenje obaveze koja se sastoji u predaji individualno određene stvari (stana) tužiteljici, na kome bi ona stekla pravo raspolaganja, ali zbog zakonitog useljenja trećeg lica u taj stan takvu obavezu ne može izvršiti tužiteljica bi imala pravo zahtijevati naknadu štete zbog neispunjenja ugovora analogno odredbama člana 262. Zakona o obligacionim odnosima ("Službeni list SFRJ", br. 29/78 do 57/89), a obim naknade štete odrediće se prema odredbama člana 266. ZOO.

(Vrhovni sud BiH, 363/89 od 8.2.1990. godine)

31.

Član 376. Zakona o obligacionim odnosima

Zastara potraživanja naknade štete koju zahtijeva zajednica invalidskog osiguranja, zbog prijevremenog plaćanja invalidske penzije povrijeđenom radniku, ne može početi teći prije nastanka ovog vida štete koji je nezavisan od naknade štete zbog isplate naknade radi umanjenog ličnog dohotka.

IZ obrazloženja:

Pravilno je prvostepeni sud primijenio materijalno pravo kada je našao da prigovor zastare nije osnovan. Zastara zahtijeva za naknadu štete cijeni se prema propisu člana 376. Zakona o obligacionim odnosima, jer je štetna posljedica nastala tokom primjene tog zakona, a tek sada je izvjesno da će šteta sukcesino nastajati u budućnosti. Vrijeme zastare potraživanja naknade štete počinje teći od kada je tužilac saznao za štetu i štetnika. Za naknadu buduće štete početak će teći rok zastare od dana kada u budućnosti ta šteta bude nastala, ako njeno nastajanje nije izvjesno ili ako nije zakonom predviđena mogućnost naknade ove štete i prije nego što nastane. Tužilac nije mogao saznati kada će i da li će osiguranik nakon završenog liječenja biti penzionisan. To znači, da tužilac nije mogao znati podatke odlučne za opredjeljenje zahtjeva za naknadu štete (visinu učinjene štete), pa sama pretpostavka o okolnosti da bi osiguranik mogao biti penzionisan nije dovoljna da bi zastarni rok počeo teći i prije nastale štete. Okolnost da je tužilac i ranije trpio štetu zbog isplate naknade umjesto ličnog dohotka izazvane individualnošću povrijeđenog radnika ne može uticati na početak toka zastare i rokova zastare naknade štete zbog isplate invalidske penzije, jer se radi o kvalitativno novoj vrsti štete koja je nastala tek 1985. godine, iako je do povrede radnika došlo još 1969. godine.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 674/88 od 16.11.1989. godine)

32.

Članovi 394. i 454. Zakona o obligacionim odnosima

Prodavac ne može zahtijevati isplatu cijene iz ugovora o prodaji u revalorizovanom iznosu po cijenama na dan presuđenja.

IZ obrazloženja:

Tužilac je u toku 1982. godine prodao tuženom građevinski materijal po cijenama navedenim u tužbi i taj materijal je tuženi preuzeo, iz čega su nižestepeni sudovi zaključili da je tuženi u obavezi da tužiocu plati kupoprodajnu cijenu (član 454. Zakona o obligacionim odnosima). Budući da se radilo o novčanoj obavezi, koja je nastala momentom preuzimanja građevinskog materijala od strane tuženog, drugostepeni sud je pravilno primijenio odredbe materijalnog prava, kada je zaključio da se u skladu sa načelom monetarnog nominalizma propisanim odredbom člana 394. Zakona o obligacionim odnosima, visina novčane obaveze tuženog izražava u onom broju novčanih jedinica na koji je obaveza glasila u trenutku njenog nastanka. Stoga je neprihvatljiv revizijski prigovor da se zbog enormnog poskupljenja građevinskog materijala u konkretnom slučaju nije moglo primijeniti načelo monetarnog nominalizma, jer kada je u pitanj novčano potraživanje povjerioca ne pripada pravo da zahtijeva na ime revalorizacije domaće valute isplatu veće sume novca. Revalorizacija se vrši putem zatezne kamate.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 557/89 od 13.4.1990. godine)

33.

Članovi 453. i 557. Zakona o obligacionim odnosima

Kada se zajmoprimac obaveže zajmodavcu da će umjesto njega itplaćivati kredit koga je ovaj podigao da bi mu dao zajam, njegova obaveza ne prestaje time što su treća lica iz solidarnosti prema zajmodavcu isplatila kredit.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužilac podigao kredit kod banke u SR Njemačkoj da bi dao zajam tuženom, a tuženi se obavezao da će umjesto njega otplaćivati kredit banci. Time će umjsto njega otplaćivati kredit banci. Time nije, međutim, zasnovan obligaciono pravni odnos između tuženog i banke, pa okolnost što su treća lica ostplatila tužiočev kredit da bi spriječila štetne posljedice za dužnika iz ugovora o kreditu – zajmodavca, ne oslobađa tuženog obaveze da iznos neotplaćenog duga isplati tužiocu.

Između stranaka, pored ugovora o zajmu, zaključen je ugovor o preuzimanju ispunjenja iz člana 453. ZOO, a tuženi nije cjelovito ispunio svoje obaveze ni iz jednog, ni iz drugog ugovora, pa je opravdano obvezan da tužiocu – zajmodavcu i dužniku iz ugovora o kreditu, te obaveze ispuni.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 561/89 od 13.4.1990. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ UGOVORA

34.

Članovi 25. stav 2, 399., 557. i 558. Zakona o obligacionim odnosima

Zajmoprimac ne duguje ugovornu kamatu ako ta obaveza nije posebno ugovorena ni kada je ugovor o zajmu zaključen između privredno – pravnih subjekata, ali izvan okvira njihove registrovane i faktičke privredne osnovne i sporedne djelatnosti.

IZ obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da su parnične stranke zaključile usmeni ugovor o zajmu (član 557. ZOO), kojim se tužilac kao zajmodavac obavezao tuženom predati 3.000.000 dinara, a tuženi da mu taj iznos vrati.

Prvostepeni sud je bio dužan pouzdano utvrditi da li je tuženi preuzeo obavezu plaćanja ugovornih kamata. Zajmoprimac se može obavezati da uz glavnicu duguje i kamatu (član 558. stav 1. ZOO) u skladu sa odredbama člana 399. ZOO koje reguliše ugovornu kamatu, od vremena kada se zajmoprimcu preda određeni iznos sve do roka vraćanja zajma, a ako se radi o ugovoru o privredi, duguje redovnu kamatu i kada nije ugovorena (član 558. stav 2. ZOO). Dakle, ako je kamata ugovorena, tekla bi od dana davanja zajma do dana ugovorenog vraćanja pozajmice.

Prvostepeni sud ne obrazlaže zašto smatra da se radi o ugovoru u privredi. Parnične stranke se bave privrednom djelatnošću, ali je je ugovor o zajmu zaključen izvan okvira njihove registrovane i faktičke privredne osnovne i sporedne djelatnosti, ne bi se radilo od ugovoru u privredi iz člana 25, stav 2, ZOO.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 635/89 od 14.6.1990. godine)

35.**Član 634. Zakona o obligacionim odnosima**

Nepredviđeni radovi su i oni čije je preuzimanje bilo nužno zbog neočekivanog nailaska na vodovodne i druge instalacije.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud pogrešno zaključuje da su radovi koje je tužilac izveo mimo ugovorenih radova, naknadni radovi. To su nepredviđeni radovi, jer je njihovo preduzimanje bilo nužno, zbog nemogućnosti izvođenja ugovorenih radova na način predviđen projektom, izazvani neočekivanim nailaskom na vodovodne i druge instalacije. Prema podacima iz građevinskog dnevnika, tužilac je u toku izvođenja radova utvrdio da projektovana trasa kanalizacije dva puta presijeca vodovodne instalacije promjera 100 mm i 350 mm, kao i druge instalacije i kablove, a izvođenje radova vršeno je u otežanim uslovima zbog stalnog prisustva podzemne vode i obrušavanja. S obzirom na ove okolnosti, preduzimanje nepredviđenih radova je bilo hitno i tužalac nije imao vremena za pribavljanje saglasnosti za izvođenje ovih radova.

U smislu člana 634. stav 4. Zakona o obligacionim odnosima, izvođač ima pravo na pravičnu naknadu za nepredviđene radove koji su morali biti obavljani.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 328/89 od 11.5.1990. godine)

36.**Članovi 641. do 647. Zakona o obligacionim odnosima**

Kupac građevine izgrađene za tržište ima prema prodavcu – izvođaču građevine pravo na zaštitu zbog nedostatka građevine u istom obimu kao i naručilac građevine iz ugovora o građenju.

Iz obrazloženja:

Kupac građevine izgrađene za tržište ne može imati manja prava prema prodavcu nego naručilac građevine prema izvođaču, jer je prodavac građevine izgrađene za tržište izvođač te građevine. Zbog toga se na odgovornost prodavca kao izvođača građevine za materijalne nedostatke građevine analogno primjenjuju i pravila o odgovornosti izvođača po ugovoru o građenju prema naručiocu i svakom kasnijem sticaocu građevine ili njenog dijela, odnosno prema nosiocu stanarskog prava, kao i pravila o odgovornosti za solidnost građevine (članovi 641. do 647. Zakona o obligacionim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 423/89 od 14.6.1990. godine)

37.

Član 644. Zakona o obligacionim odnosima

Nepravilno izvedena hidroizolacija krova predstavlja nedostatak u izradi građevine koji se tiče njene solidnosti.

IZ obrazloženja:

U smislu člana 644. stav 1. zakona o obligacionim odnosima izvođač odgovara za nedostatke u izradi građevine koji se tiču njene solidnosti, ukoliko bi se ti nedostaci pokazali za vrijeme od 10 godina od predaje i prijema radova. To podrazumijeva nedostatke koji umanjuju stabilnost i sugurnost objekta, amogu se manifestovati ne samo u rušenju nego i u ugroženosti objekta kojim se dovodi u pitanje sigurnost ljudi is stvari. Nesolidnost građevine može se odnositi i samo na stan kao zasebnu građevinsku cjelinu. Nepravilno izvedena hidroizolacija krova, zbog koje kroz prokišnjava, predstavlja nedostatak u izrazi građevine koji se tiče njene solidnosti, jer ugrožava stabilnost i sigurnost konstruktivnih dijelova objekta.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 423/89 od 14.6.1990. godine)

38.

Član 103. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju

Član 651. Zakona o obligacionim odnosima

Ako naknada za drumski prevoz nije određena ni ugovorom, ni tarifom, odrediće se prema cjenovniku organizacija koja se na području na kome je prevoz obavljen, redovno bavi tom djelatnošću.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 103. Zakona o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju ("Službeni list SFRJ", broj 2/74) visina naknade za prevoz (prevoznina) određuje se ugovorom ili na drugi uobičajeni način.

Odredbama člana 651. Zakona o obligacionim odnosima propisano je da se, ako je visina naknade za prevoz određena tarifom ili kojim drugom obavljenim obaveznim aktom, ne može ugovarati veća naknada. Taj zakonski propis određuje da prevoznik ima pravo na uobičajenu naknadu za tu vrstu prevoza, ako visina naknade nije određena ugovorom, tarifom ili nekim drugim obavljenim obaveznim aktom, te da se u ostalom shodno primjenjuje odredba istog zakona o naknadi iz ugovora o djelu.

Polazeći od navedenih zakonskih propisa, ovaj sud ocjenjuje da je radi zakonitog presuđenja najprije trebalo utvrditi da li je ugovorom između parničnih stranaka bila utvrđena visina naknade za prevoz, te da li je eventualno postojao određeni limit, preko koga se visina naknade nije mogao ugovarati. Ako nije utvrđena visina naknade ugovorom, odnosno na način predviđen navedenim zakonskim propisom, visina naknade bi se mogla utvrditi i primjenom cjenovnika SOUR “Centrotrans” jer bi to bio uobičajeni način utvrđivanja visine naknade.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 666/89 od 9.7.1990. godine)

39.

Članovi 749. i 754. Zakona o obligacionim odnosima

Nalogoprimac – ugovarač osiguranja za račun nalogodavca, dužan je da ovom preda ico iznos naknade primljene po osnovu ugovora o osiguranju, pa i kada je veća od štee koju su nalogodavac i nalogoprimac međusobno procijenili.

IZ obrazloženja:

Tuženi – investitor osigurao je radove koje je izvodio tužilac. U dva navrata u 1985. godini usljed velikog nevremena došlo je do štete na tim radovima, a na osnovu zapisnika sačinjenog dana 15.12.1985. godine između ovlaštenog lica osiguravača i tuženog utvrđena je visina štete.

Zajednica osiguranja imovine i lica isplatila je tuženom na ime naknade štete, cjelokupni iznos utvrđen po zapisniku od 15.12.1985. godine.

Parnične stranke su dana 24.2.1986. godine sačinile zapisnik o procjeni štete koju je pretrpio tužilac u navedenim štetnim događajima. U ovom zapisniku šteta je procijenjena na manji iznos od onog koji je tuženi naplatio od zajednice osiguranja imovine i lica.

PO ocjeni ovog suda, između parničnih stranaka je povodom osiguranja radova koje je izvodio tužilac zaključen ugovor o nalogu (član 749. Zakona o obligacionim odnosima), pa je tuženi, kao nalogoprimac, bio dužan u smislu člana 754.istog zakona predati tuženom, sve što je primio po osnovu posla izvršengo za njegov račun. U takvom pravnoj situaciji obaveza tuženog bi mogla prestati samo na osnovu ugovora sa tužiocem koi bi imao za rezultat gašenje obligacije.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 615/89 od 27.6.1990. godine)

40.

Članovi 751. i 772. Zakona o obligacionim odnosima

Komisionar odgovara za štetu komintentu ako je propustio da ugovori, odnosno realizuje pravo na ugovornu kaznu iz ugovora zaključenog za račun komintenta.

IZ obrazloženja:

U izvršenju ugovornih obaveza komisionar je odgovoran komintentu za sve štetne posljedice koje za njeg anastanu zbog propusta komisionara u realizaciji zaključenog ugovora. Komisionar je odgovora ne samo za stručni izbor trećeg lica sa kojim zaključuje ugovor nego i za stručno zaključenje ugovora o preduzimanju radnji kojim se u njegovoj realizaciji štite interesi

komitenta. U izvršenju ugovornih obaveza komisionar je dužan da postupa pažnjom dobrog privrednika i da u svemu pazi na interes komitenta i njima se rukovodi (član 751. stav 1. u vezi sa članom 772. Zakona o obligacionim odnosima). Ne može se smatrati da je komisionar ispunio obaveze iz ugovora od komisionu ako je sa trećim licem zaključio ugovor u skladu sa obavezama iz ugovora od komisionu i izvršio druge radnje koje rpeate uvoz robe ako, u skladu sa svojim ugovornim i zakonskim obavezama, nije preduzeo sve radnje radi njegove realizacije. Za odlučivanje o ovom zahtjevu relevantno je da li je tužilac sa inostranim isporučioem predvidio plaćanje ugovorne kazne za slučaj neispunjenja ili neurednog ispunjenja obaveze i da li je to pravo ostvario.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 564/89 od 14.6.1990. godine)

41.

Član 15. zakona o igrama na sreću i Lutriji Bosne i Hercegovine

Učesnik igre na sreću dužan je da snosi izdatke za proe na promet automobila ako e u objavljenim pravilima igre na sreću predviđeno da dobitnik automobila na tomboli plaća porez na promet.

IZ obrazloženja:

Tuženi je organizovao igru na sreću – tombolu u kojoj je učestvovao tužitelj i dobio glavni dobitak (motorno ovzilo marke Golf D – fabrička cijena). Članom 6. Pravila tombole, propisano je da dobitnik plaća porez na promet, a to je objavljeno i prilikom organizovanja tombole, na svim plakatima.

Polazeći od navedenog, osnovano je odbijen zahtjev tužioca za naknadu troškova poreza na promet, jer je tužilac učestvujući u igri na sreću – kupovinom tombole, prihvatio Pravila igre na sreću tužene, kojim je izričito propisano da dobitnik Golfa –D plaća porez.

Bez značaja je pozivanje revidenta na odredbe Zakona oorezivanju proizvoda i usluga u prometu po kojima je tuženi, kao kupac motornog vozila, dužan da plati porez, jer je kupovinom tombole i učestvovanjem u istri, tužilac prihvatio pravila igre na sreću, a time i obavezu da snosi troškove poreza na promet.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 717/89 od 26.6.1990. godine)

42.

Član 2. stav 9. i član 7. zakona o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava – raniji

Tražbina zdravstvene organizacije prema zajednici zdravstvene zaštite na ime cijene za izvršene zdravstvene usluge njenom osiguraniku, dospijeva petnaestog dana po prijemu obračuna – fakture.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 2. stav 9. u vezi sa članom 7. Zakona o obezbjeđenju plaćanja između korisnika društvenih sredstava, tražbina zdravstvene organizacije prema zajednici zdravstvene zaštite kojom osiguranik pripada, dospijeva petnaestog dana po prijemu obračuna – fakture za izvršene zdravstvene usluge.

Ovo je specijalna zakonska odredba kojom je predviđeno vrijeme dospelosti tražbine za izvršene usluge, pa se ona u konkretnom slučaju morala primijeniti.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 281/89 od 8.2.1990. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – OBAVEZE IZ OSNOVA PROUZROKOVANJA ŠTETE

43.

Članovi 154. i 170. Zakona o obligacionim odnosima

Federacija odgovara za štetu prouzrokovanu starješini JNA na obaveznoj sportskoj igri malog fudbala po principu pretpostavljene krivice, pa se oslobađa odgovornosti ako dokaže da je njegov suparnik u igri, takođe starješina JNA, postupao po pravilima igre.

IZ obrazloženja:

Takmičenje u malom fudbalu, po svojim karakteristikama i načinu na koji se igra odvija, na može se okvalifikovati kao opasna djelatnost, koja bi sama po sebi predstavljala osnov da se odgovornost za nastalu štetu prosuđuje po pravilima o odgovornosti za štetu nastalu u vezi sa opasnom stvari ili opasnom djelatnosti (odredbe člana 173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima), već odgovornost tužene treba prosuđivati u skladu sa odredbom člana 170. u vezi sa članom 154. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima. To znači da su nižestepeni sudovi trebali utvrditi i ocijeniti konkretne okolnosti pod kojim je došlo do tužiočevog povređivanja i u zavisnosti od tih utvrđenja ocijenili da li je lice s kojim se tužilac u igri sudario, u datim okolnostima, postupalo onako kako je trebalo. Budući da je u igri koja je imala karakter obavezne fizičke vježbe, tužiocu povredu nanijelo lice koje je također starješina JNA (jer se radilo o obaveznoj sportskoj vježbi – utakmici između starješina JNA) tužena odgovara za postupke lica koja se sudarilo sa tužiocem i zato, s obzirom da je odredbom člana 170. stav 1. u vezi sa članom 154. stav 2. citiranog zakona, propisana odgovornost po pretpostavljenoj krivici (to se pravilo izražava riječima: “ko drugom prourokuje štetu dužan je naknaditi je, ukoliko ne dokaže da je šteta nastala bez njegove krivice”), tužena treba da dokaže da je tužiočev sportski suparnik u duelu postupao u skladu sa pravilima igre tj. “onako kako je trebalo”.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 600/89 od 23.4.1990. godine)

44.

Član 170. Zakona o obligacionim odnosima

Radnoj organizaciji čiji je radnik prouzrokovao štetu time što je pružio nedozvoljenu pomoć radnicima druge radne organizacije da bi ovi izbjegli krivično gonjenje, ne odgovara za štetu njihova radna organizacija.

IZ obrazloženja:

Tužilac zahtijeva naknadu štete koja je nastala zbog izdataka za utovar jednog teretnog vozila tužioca, na njegova druga dva vozila radi povratka iz Iraka i putnih i drugih troškova vozača ovog vozila, te izmakle koristi zbog nemogućnosti da se sa ova tri vozila izvrši ugovoreni prevoz robe u povratku.

Tužιοčev vozač teretnog vozila prevezao je iz Turske u Irak dva vozača tuženog koji su u Turskoj imali saobraćajni udes u kome je poginuo pješak i prije dolaska saobraćajne policije napustio mjesto udesa. Kada je tužιοčev vozač saznao da ga zbog toga traže nadležne turske vlasti, vozilo je u povratku natovarilo na druga vozila tužιοca i vratio se avionom iz Iraka.

U smislu člana 170. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, za štetu koju radnik u radu ili u vezi sa radom prouzrokuje trećem licu odgovara organizacija udruženog rada u kojoj je radnik radio u trenutku prouzrokovanja štete, osim ako dokaže da je radnik postupao onako kako je trebalo. Ovopodrazumijeva da je štetu prouzrokovao radnik radnjom u okviru svojih radnih funkcija, odnosno radnjom u vezi sa vršenjem rada. Iz utvrđenja prvostepenog suda proizilazi da je tužιοcu šteta nastala povodom radnji radnika tuženog izvan ovog okvira. Nakon napuštanja vozila i lica mjesta u saobraćajnom udesu radnici tuženog nisu više u radnoj funkciji niti vrše radnju u vezi sa radnom funkcijom. Stoga prvostepeni sud pravilno zaključuje da radnici tuženog nisu prouzrokovali štetu tužιοcu na radu niti u vezi sa radom.

(Vrhovni sud BiH, broj Pž. 672/89 od 14.6.1990. godine)

45.

Član 170. Zakona o obligacionim odnosima

Radna organizacija odgovara za štetu zajednici invalidskog osiguranja i kada je, zbog propusta mejra na sprečavanju klizavosti u radnim prostorijama, porijeden radnik koji redovno ne obavlja poslove u toj prostoriji.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 170. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, za štetu koju radnik u radu ili u vezi sa radom prouzrokuje trećem licu odgovara organizacija udruženog rada u kojoj je radnik radio u trenutku prouzrokovanja štete, osim ako dokaže da je radnik u datim okolnostima postupao onako kako je trebalo, pa je bilo nužno utvrditi uzrok povrede na radu koju je pretrpio osiguranik tužiteljice i da li je taj uzrok posljedica radnje ili propuštanja radnika tuženog. Pri utvrđivanju da li je tuženi odgovoran treba poći od odredbi člana 21. Zakona o zaštiti na radu (prečišćeni tekst "Službeni list SRBiH", broj 31/84), u odnosu na uslove koje treba da ispunjavaju radne i pomoćne prostore u cilju osiguranja potrebne radne površine radnog prostora.

Treba, dakle, utvrditi da li se povrijeđeni radnik okliznuo i povrijedio zbog vlažnosti poda, njegove zaleđenosti ili zbog nečeg drugog. Ukoliko je do okliznuća došlo zbog vlažnosti ili zaleđenosti poda prvostepeni sud će utvrditi koje je konkretno radnje i mjere tuženi preduzeo radi zaštite radnika od povređivanja i cijeliti adekvatnost tih radnji i mjera, da bi se mogao izvesti zaključak da su radnici tuženog u preduzimanju mjera zaštite na radu postupali onako kako je trebalo, odnosno da nisu tako postupili. Za vlažnost ili zaleđenost poda je relevantno da li predstavlja opasnost za lice koje se kreće tom površinom, a ne i stepen vlažnosti ili zaleđenosti. Ako se povrijeđeni radnik kretao radnim prostorom na koji mu je bio dozvoljen pristup i tom prilikom se okliznuo i povrijedio irelevantno je da li je u momentu povređivanja obavljao svoje ili druge poslove.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 562/89 od 14.6.1990. godine)

46.

Članovi 185., 186. i 189. Zakona o obligacionim odnosima

Oštećeni nema pravo na zatezne kamate na iznos novčane naknade štete zbog oštećenja stvari koju mu je na njegov zahtjev isplatio štetnik tokom glavne rasprave.

Iz obrazloženja:

Tužilac je isplatio naknadu prema predračunu opravke, a vlasnik vozila nije izvršio njegovu opravku. Kod ovakvih okolnosti nije osnovan tužbeni zahtjev za plaćanje zateznih kamata na isplaćeni iznos od dana oštećenja do dana plaćanja.

U smislu člana 185. Zakona o obligacionim odnosima, odgovorno lice je dužno ustanoviti stanje kakvo je bilo prije nego što je šteta nastala, a ako to nije moguće dužno je naknaditi štetu u novcu. Iz toga proizilazi da je kod oštećenja stvari kao nenovčane materijalne štete, po pravilu obaveza odgovornosti lica da uspostavi ranije stanje na oštećenoj stvari, a izuzetno, po odluci suda u skladu sa odredbama citiranog člana, obaveza na novčanu naknadu nenovčane materijalne štete. Prema članu 189. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, visina naknade štete određuje se prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke. na taj način obaveza novčane naknade izjednačava se sa obavezom uspostavljanja ranijeg stanja oštećene stvari.

Tužilac se neosnovano poziva na odredbe člana 186. Zakona o obligacionim odnosima. Za tuženog kao odgovorno lice nije nastala obaveza na naknadu novčane štete, nego obaveza na dovođenje oštećene stvari u stanje kako je bilo prije nego što je šteta nastala. Kada po zahtjevu oštećenog umjesto ove obaveze sud usvaja zahtjev za plaćanje novčane naknade onda se samo utvrđivanjem visine naknade u momentu donošenja odluke može dosuditi naknada koja odgovara obavezi za uspostavljanje ranijeg stanja. Dosuđivanjem kamata za period prije donošenja odluke oštećenom je bila dosuđena naknada koja je po svom obimu veća od obaveza na dovođenje oštećene stvari u ranije stanje. Tuženi je ispunio zahtjev tužioca za plaćanje novčane naknade, odmah po opomeni, pa kako tužilac nije vršio opravku vozila, prvostepeni sud pravilno zaključuje da nije osnovan tužbeni zahtjev za plaćanje zateznih kamata na iznos glavnog duga. Kada se visina naknade štete određuje prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke onda se zatezne kamate dosuđuju samo od toga dana, pa kako je glavni zahtjev prije ispunjen, tuženi nie pao u docnju sa ispunjenjem konvertovane obaveze iz člana 185. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 192/89 od 18.5.1990. godine)

47.

Član 154., 185., 194. i 195. Zakona o obligacionim odnosima

Supruga nema pravo na naknadu štete u iznosu koji predstavlja razliku između njene porodične penzije i porodične penzije koju bi imala da je njen suprug ostao do smrti u radnom odnosu, ako lice koje je prouzrokovalo njegov invaliditet, nije odgovorno za njegovu smrt.

Iz obrazloženja:

Šteta koju trpi tužiteljica nakon smrti svog bračnog druga sastoji se u tome što prima manji iznos porodične penzije od onog iznosa kojji bi primala da njen suprug nije bio tjelesno povrijeđen i zbog toga prijevremeno penzionisan. Prema redovnom toku stvari, da nije došlo do štetne radnje povređivanja umrlog supruga on bi primao lični dohodak u periodu od 6.11.1976. godine do svoje smrti 5.12.1980. godine i to u većim iznosima (realno) do prethodnog perioda što bi imao za posljedicu da i sama tužiteljica nakon njegove smrti prima veći iznos porodične penzije.

Neovisno od opšte odredbe iz člana 185. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima prema kojoj je odgovorno lice dužno da uspostavi stanje kakvo je bilo prije štetne posljedice, posebnom odredbom iz člana 195. istog zakona taksativno su nabrojani oblici naknade štete u slučaju tjelesne povrede, a među njima se ne nalazi oblik naknade štete koju traži tužiteljica. Drugim riječima sa stanovišta radnje (povređivanja supruga tužiteljice) i štetne posljedice (manje porodične penzije tužiteljice), pa zbog toga je tužbeni zahtjev za naknadu štete neosnovan. Odgovornost tužbeno bi postojala samo kada bi postojala uzročna veza između tjelesne povrede i smrti supruga tužiteljice (član 194 ZOO).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 497/89 od 30.3.1990. godine)

48.

Član 190. Zakona o obligacionim odnosima

Članovi 17. stav 1., 80. i 136. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju

državljaninu SFRJ na privremenom radu u inostranstvu naknađuje se šteta prouokovana uništenjem motornog vozila na području SFRJ, u dinarskoj protuvrijednosti novog vozila uvrijeme presuđenja prema cijenama u SFRJ, umanjenoj za stepen amortizacije uništenog vozila.

IZ obrazloženja:

Okolnost da se oštećeni kao državljanin SFRJ nalazi na privremenom radu u SR Njemačkoj, gdje se prema navodima tužene, pod znatno povoljnijim uslovima može nabaviti rabljeno vozilo, ne može imati uticaja na zakonitost nižestepenih presuda, jer prema odredbi člana 136. stav 2. Zakona o deviznom poslovanju ("Službeni list SFRJ", broj 66/85), zajednica osiguranja isplaćuje štetu domaćim licima u dinarima (domaćim licima u smislu člana 17. stav 1. navedenog zakona smatraju se, pored ostalog, i fizička lica sa prebivalištem u Jugoslaviji, a to su i građani SFRJ koji se nalaze na privremenom radu u SR Njemačkoj, odnosno na privremenom van naše zemlje). Građanima SFRJ na privremenom radu u inostranstvu ograničen je transfer deviza i dinara iz Jugoslavije (član 80. Zakona o deviznom poslovanju).

Kako se prema naprijed izloženom radnici državljanin SFRJ, koji se nalaze na privremenom radu u inostranstvu, smatraju domaćim licima, kojim se naknada pričinjene štete dosuđuje u dinarima, jer nemaju mogućnosti transfera primljene novčane naknade u mjestu boravišta, ovaj sud nalazi da su nižestepeni sudovi pravilno primijeni materijalno pravo kad su visinu naknade totalne štete pričinjene na motornom vozilu tužioca utvrdili po kriterijumima iz člana 190. Zakona o obligacionim odnosima, kao da se štetne posljedice otklanjaju u SFRJ, a ne po kriterijumima koji se primjenjuju u mjestu reistracije motornog vozila, za koje se zalaže revizija.

Pri tome je također nužno naglasiti da oštećeni nije dužan da nabavi rabljeno motorno vozilo na inostranom tržištu, da bi time smanjio štetu, već je štetnik dužan da oštećenom naknadi štetu u visini vrijednosti novog motornog vozila, prema cijeni u vrijeme presuđenja, umanjenoj za procenat amortizacije i time mu omogući nabavku drugog motornog vozila istih kvaliteta uz razliku u cijenu koja tereti oštećenog, nastalog usljed amortizacije uništenog motornog vozila (član 190. Zakona o obligacionim odnosima)

(Vrhovni sud BiH, Rev. 559/89 od 13.4.1990. godine)

49.

Članovi 154. i 192. Zakona o obligacionim odnosima

Oštećeni nije ni djelimično doprinio nastanku štete prouzrokovane fizičkim napadom štetnika, time što ga je vrijeđao u verbalnom sukobu na par dana prije napada.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravne propise iz člana 154. i 192. Zakona o obligacionim odnosima kada su zaključili da je neosnovan prigovor tuženog o podijeljenoj odgovornosti i da je tuženi isključivo odgovoran za štetu koju je tužiocu nanio, jer i po ocjeni ovog revizijskog suda nedostaje potrebni vremenski kontinuitet između verbalnog sukoba koji se među strankama desio na sedam dana prije štetnog događaja da bi se taj sukob mogao dovesti u uzročnu vezu sa štetnom radnjom tuženog kritičnog dana, a same neposredne okolnosti štetnog događaja ukazuju na to da tužilac ni u najmanjoj mjeri nije doprinio svom povređivanju (napadnut je iznenada sa leđa unaprijed pripremljenom sjekirom od strane tuženog).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 494/89 od 30.3.1990. godine)

50.

Članovi 170. i 192. Zakona o obligacionim odnosima

Ne može se smanjiti obaveza na naknadu štete koju je vlasniku auta cisterne prouzrokovao radnik štetnika nepravilnim radom, zbog činjenice da pretakanju goriva nije prisustvovao vozač, iako je njegovo prisustvo bilo obavezno po internim pravilima štetnika.

Iz obrazloženja:

Nižestepeni sudovi su utvrdili da je radnik tužene proglašen krivim što je vršio pretakanje bitumena iz autocisterne i priključnog vozila u rezervoar kotlovnice pomoću priključnih cijevi i pri tome upaljenim palmenikom grijao ventil na auto – cisterni, na kojoj je bilo priključeno crijevo, te kako upaljeni plamenik prikopčan neposredno na plinsku bocu ostavio bez nadzora i otišao u stražarsku kućicu, zbog čega je došlo do eksplozije plinske boce i požara, koji je zahvatio auto- cisternu vlasništvo tužioca i na istom prouzrokovao štetu.

Polazeći od navedenog utvrđenja, nižestepeni sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo (član 170. Zakona o obligacionim odnosima) kada su tuženog obavezali da tužitelju naknadi štetu, a odbili prigovor podijeljene odgovornosti (član 192. Zakona o obligacionim odnosima). Iz utvrđeno činjeničnog stanja proizilazi da tužitelj svojim ponašanjem nije doprinio prouzrokovanju štete, jer okolnost da je radnik tužene pretakanje bitumena vršio u odsutnosti vozača – tužioca, sama za sebe ne ukazuje na propust tužioca, nego radnika tužene i pod pretpostavkom da su tačni navodi tužene, da je njenim internim propisima bio predviđeno da je vozač obavezan prisustvovati vršenju pretakanja bitumena, odnosno da radnik tužene ovaj posao ne smije obavljati bez prisustva vozača.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 263/90 od 27.8.1990. godine)

51.

Član 201. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

Roditelji nemaju pravo na novčanu naknadu štete zbog naročito teškog invaliditeta djeteta samo zbog umanjenog kapaciteta pluća djeteta i drugog ožiljka preko grudnog koša.

IZ obrazloženja:

Trajne posljedice povređivanja malodobne kćeri tužiteljice nisu takvog obima i intenziteta da bi predstavljale teški invaliditet zbog kojeg bi duševne patnje njenih roditelja opravdavale dosuđenje naknade neimovinske štete u smislu odredbe člana 201. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima. Pravo na ovu naknadu roditelji bi imali samo u slučaju naročito teškog invaliditeta povrijeđene, jer bi u tom slučaju ne samo morali da je stalno njeguju, već bi istovremeno bili svakodnevno prisiljeni i da gledaju kako njihovo dijete trpi bolove i druge slične patnje, kao posljedice teškog oštećenja tjelesnog integriteta, a takva bi situacija i svakodnevni život sa takvim djetetom i kod roditelja uzrokovala intenzivne duševne patnje. U tom konkretnom slučaju ukupno umanjeње životne aktivnosti mladb. tužiteljice medicinski vještaci su ustanovili u obimu 55%, koje se izražava u grubom ožiljku od grudne kosti pa do na oko dva poprečna prsta ispod pupka, a umanjuje kapacitet pluća.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 595/89 od 23.4.1990. godine)

52.

Članovi 41., 42. i 45. Zakona o putevima

Zajednica za puteve odgovara za štetu zbog neodržavanja puta poprincipu pretpostavljene krivice, a oslobađa se odgovornosti i kada nije u svemu psotupila po ovoj obavezi, ako je saobraćajna nezgoda isključivo izazvana propustima vozača – učesnika u saobraćaju da vožnju prilagodi uslovima puta.

IZ obrazloženja:

U smislu odredbe člana 41. Zakona o putevima ("Službeni list SFRJ", br. 6/78 i 21/83), zajednia za puteve odgovara za štetu koja nastane korisnicima puta zbog propuštanja blagovremenog izvršenja potrebnih radova i preduzimanja odgovarajućih mjera na održavanju javnih puteva. Prema odredbi člana 42. st. 1. tač. 8. i čl. 45. istog zakona, održavanje javnih puteva obuhvata naročito održavanje prohodnosti puteva u zimskom periodu i ako je zbog snijega, poledice ili drugih uzroka saobraćaja otežan ili je bezbjednost saobraćaja osjetno ugrožena, dužnost je zajednice za puteve da preduzme hitne mjere za otklanjanje smetnji.

Iz navedenih odredbi proizilazi da tuženi odgovara za štetu prouzrokovanu neodržavanjem puteva po principu pretpostavljene krivice, a to znači da se može potpuno ili djelimično osposobiti odgovornosti za štetu ukoliko se elemenat puta potpuno ili djelimično isključi kao uzrok u nastanku štete.

Potpuno normalno zaustavljanje prvog vozila u koloni ukazuje da su uslovi puta omogućavali takvo zaustavljanje i drugih vozila u koloni, ali pod uslovom da da im je rastojanje vozila u koloni i brzina kretanja vozila bila prilagođena uslovima puta i da su vozači blagovremeno reagovali na kočnice uređaja svih vozila.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 585/89 od 14.6.1990. godine)

53.

Član 283. Zakona o državnoj upravi**Član 66. Zakona o komasaciji**

Učesnik pravosnažno dovršenog postupka komasacije ne može uspješno u parnici za naknadu štete tražiti od opštine naknadu zbog veće vrijednosti unesenog zemljišta u komasacionu masu od dobijenog iz te mase.

IZ obrazloženja:

Tužilac o tužene Opštine zahtijeva naknadu štete u razlici između vrijednosti zemljišta unijetog u komasacionu masu i dobijenog iz komasacione mase.

Odlukama donijetim u upravnom postupku i u upravnom sporu po redovnim i vanrednim pravnim lijekovima ispitana je pravilnost i zakonitost rješenja organa tužene donesenih u komasacionom postupku i ta rješenja su postala konačna i pravosnažna. Pravilan je stoga zaključak nižestepenih suda da tužilac nije dokazao pravni osnov na kome je zasnovao svoj tužbeni zahtjev, jer nema nezakonitog i nepravilnog rada organa tužene u smislu člana 283. Zakona o državnoj upravi, pa su nižestepeni sudovi sa zalogom odbili tužbeni zahtjev kakav je istaknut u ovoj parnici.

Zahtjev iz ove parnice, po svojoj sadržini, moga je biti razmetran iz pravnog osnova predviđenog u članu 51. ranijeg Zakona o komasaciji ("Službeni list SRBiH", broj 14/74), odnosno članu 66. sadašnjeg Zakona o komasaciji ("Službeni list SRBiH", broj 24/85), kao potraživanje za isplatu naknade zbog veće vrijednosti zemljišta unijetog u komasacionu masu, od vrijednosti koju je učesnik komasacije dobio iz te mase. Međutim, kako je citiranim odredbama Zakona o komasaciji za odlučivanje o zahtjevu za isplatu takve naknade predviđena nadležnost organa uprave, a ne parničnog suda, pravilno su postupili nižestepeni sudovi kada iz tog pravnog aspekta nisu raspravljali o osnovanosti tužbenog zahtjeva u ovoj parnici, a tužiocu prestaje mogućnost da se sa svojim zahtjevom za isplatu ove naknade obrati nadležnom organu uprave.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 493/89 od 20.3.1990. godine)

j

OBLIGACIONO PRAVO – ZAKONSKE OBAVEZE

54.

Članovi 25. stav 2. i član 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima – prije posljednje izmjene

Članovi 13., 14. i 101. Zakona o putevima – raniji

Zatezna kamata na potraživanje izvođača radova od SIZ za puteve iz ugovora o rekonstrukciji puta, obračunava se po stopi iz člana 277. stav 1. a ne i stav 2. Zakona o obligacionim odnosima.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 25. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, ugovori u privredi su ugovori koje među sobom zaključuju organizacije i zajednice, odnosno pojedinci koji obavljaju privrednu djelatnost ako se zaključuju u obavljanju te djelatnosti ili u vezi s njom. Odlukom o jedinstvenoj klasifikaciji djelatnosti ("Službeni list SFRJ", broj 34/76) i Odlukom o privrednim i vanprivrednim djelatnostima ("Službeni list SFRJ", broj 14/77 i 18/80), samoupravne interesne zajednice su razvrstane u oblasti 14. kao vanprivredne djelatnosti. U smislu člana 13. i 14. Zakona o putevima ("Službeni list SRBiH", broj 6/78 i 21/83) izgradnja, rekonstrukcija,

održavanje i zaštita javnih puteva su poslovi samoupravnih instresnih zajednica za puteve zbog kojih se ove zajednice osnivaju. Sredstava za ovu namjenu obezbjeđuju se u smislu člana 101. Zakona o putevima. Ugovor koji zaključi samoupravna interesna zajednica za puteve u granicama ovih poslova (u okviru svoje osnovne djelatnosti) nije ugovor u privredi u smislu člana 25. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, pa tužiocu pripada pravo na zatezne kamate po kamatnoj stopi koja se u mjestu ispunjenja plaća na štedne uloge oročene bez utvrđene namjene preko godinu dana sve do stupanja na snagu Zakona o visini stope zatezne kamate (“Službeni list SFRJ”, broj 57/89).

(Vrhovni sud BiH, Pž. 185/89 od 18.1.1990. godine)

55.

Član 277. stav 2. zakona o obligacionim odnosima

Član 28-a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ukupnom prihodu i dohotku

Zatezne kamate na potraživanje korisnika društvenih sredstava obračunavaju se i nakon izmjene zakona o ukupnom prihodu i dohotku krajem 1987. godine, po interesnom računu od sto, ako nije ugovoren drugačiji način obračuna.

Iz obrazloženja:

Stupanjem na snagu (31.12.1987. godine) odredbe člana 28-a Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ukupnom prihodu i dohotku (“Službeni list SFRJ”, broj 87/87), nisu derogirane odredbe o zateznim kamata na novčana potraživanja iz ugovora o privredi korisnika društvenih sredstava. Navedena odredba odnosi se na interni obračun korisnika društvenih sredstava radi realnog iskazivanja rezultata poslovanja u usvoima velikog rasta inflacije, a na što upućuje i način izračunavanja tzv. revalorizacionog i realnog dijela kamata. Da se htjelo drugačije, to bi bilo izričito propisano (kako je učinjeno u članu 1. sada važećeg Zakona o visini stope zatezne kamate). Odredbe člana 277. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima i Odluke SIV-a o visini stope zatezne kamate, određuje samo visinu stope zatezne kamate, a ne i način obračuna, pa se ne mogu smatrati propisima o revalorizaciji. Kako predmet tužbenog zahtjeva čini potraživanje tužioca za koje revalorizacija nije propisana, a ni ugovorena, pravilan je pravni zaključak prvostepenog suda da tužiocu pripada pravo na zatezne kamate obračunate metodom interesnog računa od sto.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 575/89 od 14.6.1990. godine isto u Pž. 576/89 od 14.6.1990. godine i Pž. 18/90 od 14.6.1990. godine)

56.

Član 279. Zakona o obligacionim odnosima

Tužilac ne može zahtijevati procesne zatezne kamate na iznos procesne kamate obračunat nakon što su u toku glavne rasprave plaćene utužene zatezne kamate.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud je pravilno primijenio odredbe člana 279. Zakona o obligacionim odnosima kad aje obavezao tuženog da tužiocu na iznos glavnog duga koji čine zatezne kamate, isplati procesne kamate od podnošenja tužbe do isplate zateznih kamata. Tužiocu ne pripada pravo na dalje zatezne kamate na procesne kamate u smislu citiranog zakonskog propisa, jer prema stavu 1. člana 279. ZOO, na dospelu, a neisplaćenu ugovorenu ili zateznu kamatu ne teče zatezna kamata, izuzev kada je to zakonom određeno.

Takav izuzetak regulisala je odredba stava 2. člana 279. Zakona o obligacionim odnosima, ali prema njoj (ovu odredb, kao izuzetak od opšteg pravila, treba usko tumačiti) povjerilac nema pravo na zatezne kamate na procesne kamate. Tumačenjem navedenih odredaba Zakona o obligacionim odnosima na način kako to tužilac čini, povrijedilo bi se pravilo zabrane anatocizma.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 673/89 od 9.7.1990.godine)

57.

Član 279. Zakona o obligacionim odnosima

Procesne zatezne kamate teku od dana podnošenja tužbe i mjesno nadležnom sudu.

Iz obrazloženja:

Na procesne kamate povjerilac ima pravo, u smislu člana 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, od dana kada je sudu podnesen zahtjev za njihovu isplatu. Okolnost što je tužba najprije podnesena mejsno nenadležnom sudu, u konkretnom slučaju nije od značala. Kada zakon vezuje zasnivanje nekog materijalnog prava za momenat podnošenja tužbe, ovo pravo nastaje časom njenog podnošenja i mjesno nenadležnom sudu, ako tužba nije vezana za rok. Ovakva tužba se, naime, ne odbacuje, već ustupa mjesno nadležnom sudu, pa je već časom podnošenja proizvela materijalno pravne efekte. Stoga je neosnovano pozivanje tuženog na odredbe člana 113. ZPP, jer se ne radi o podnesku vezanom za određeni rok.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 692/89 od 9.7.1990. godine)

58.

Članovi 279. i 400. Zakona o obligacionim odnosima

Banke mogu ugovoriti da će na neisplaćenu kamatu iz ugovora o kreditu od njenog dospjeća početi teći kamata po stopi zatezne kamate, ali ne mogu zahtijevati procesne zatezne kamate na iznos ove kamate do dana prestanka potraživanja ugovorne kamate obračunate na glavnica kredita.

Iz obrazloženja:

Tužilac ja kao bankarska organizacija bio volašten ugovoriti sa tuženim da će na dospjelu ugovornu kamatu početi teći kamata ako o dospjeću ne bude isplaćena (član 400.s tav 3. u vezi sa stavom 1. člana 400. Zakona o obligacionim odnosima). Iz ugovora broj 150/86 proizilazi da su parnične stranke ugovorile da se ugovorne kamate obračunavaju jednokratno i dospjevaju za plaćanje kada i glavnica kredita. Stoga tužilac osnovano, na ugovorne kamate zahtijeva kamate od dana dospjeća za plaćanje, obračunate po stopi propisane zatezne kamate kako je ugovoreno, a na ovaj slučaj se ne donosi iz člana 279. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Na zateznu kamatu na glavnica i kamatu na dospjelu, a neplaćenu ugovornu kamatu obrčuanatu do dana podnošenja tužbe ne može se obračunati procesna zatezna kamata iz člana 279. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima sve dok ne prestane isplatom potraživanja glavnice, iz ugovora o kreditu i potraživanje dospjele, neisplaćene ugovorne kamate.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 109/90 od 11.5.1990. godine)

59.

Član 11. stav 3. i 4. Zakona o primjenjivanju propisa i o rješavanju sukoba republičkih, odnosno pokrajinskih zakona u oblasti poreza, doprinosa i taksa

Radna organizacija ne može zahtijevati vraćanje uplaćenih doprinosa za zdravstvenu zaštitu od zajednice zdravstvene zaštite sa područja njenog sjedišta, iako su plaćeni iz ličnih dohodaka radnika koji su radili van sjedišta organizacije, ako nije registrovala radne jedinice van svog sjedišta.

IZ obrazloženja:

Tužilac je doprinos uplatio tuženoj zajednici zdravstvene zaštite, na čijem je području sjedište tužiočeve radne organizacije i gdje su isplaćivani lični dohoci radnika, a nije imao statutom predviđene radne jedinice sa odvojenim sjedište, s obzirom da nisu registrovane.

Kod takvih činjenica tužilac je uplatio doprinos za zdravstvenu zaštitu upravo onoj zajednici zdravstvene zaštite kojoj je te doprinose, saglasno odredbi člana 11. stav 3. i 4. Zakona o primjenjivanju propisa i o rješavanju sukoba republičkih, odnosno pokrajinskih zakoa u oblasti poreza, doprinosa i taksa ("Službeni list SFRJ", broj 47/83), bio dužan uplatiti.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 662/89 od 9.7.1990. godine).

PRAVO OSIGURANJA

60.

Član 902. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima

Osiguravač odgovara i za rizike koji nisu kao redovni predmet osiguranja predviđeni uslovima osiguranja, ako su posebno naznačeni u polisi osiguranja.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud utvrđuje da je maksimalna količina padavina u toku jednog sata iznosila manje od 15 litara po m², pa zbog toga nije nastupilo osigurani slučaj na objektima u izgradnji tužioca predviđen članom 16. tačka 2. Uslova za osiguranje objekata u izgradnji, koji su sastavni dio ugovora o osiguranju parničnih stranaka, te odbija tužbeni zahtjev.

Parnične stranke su zaključile ugovor o osiguranju imovine (član 901. i član 924. Zakona o obligacionim odnosima) što proizilazi iz potpisane polise osiguranja. U polisi osiguranja kao osigurana stvar navedena je stambena zgrada, a kao rizici osiguranja pored ostalih, navedeni su poplava, bujica i podzemne vode, te konstatovano da je ugovor o osiguranju zaključen u smislu Opštih uslova za osiguranje imovine i Uslova za osiguranje objekta u izgradnji. Prema zapisniku o procjeni štete je nastala usljed poplave.

I pored toga prvostepeni sud na odnose nastale između stranaka primjenjuje član 16. tačka 2. Uslova za osiguranje objekta u izgradnji kojim je regulisan standard "nepredviđenih atmosferskih padavina". U ovom slučaju prvostepeni sud je bio dužan prvenstveno primijeniti odredbe polise osiguranja (u smislu člana 902. stav 5. ZOO), i odredbe člana 22. Uslova koje određuje "obim opasnosti poplave i bujica. Prema tome, postoji poplava u skladu sa odredbama tačke 1. i 2. člana 22. Uslova i kada na objektu u izgradnji nije pala količina kiše određena članom 16. tačka 2. uslova, ali su nastupile okolnosti iz tačke 1. i 2. člana 22. Uslova koje s obzirom na količinu i način djelovanja vode imaju obilježja poplave, koja je kao rizik navedena u polisi osiguranja koju su potpisale parnične stranke.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 630/89 od 14.6.1990. godine)

61.

Član 924. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Može se zaključiti ugovor o osiguranju i tuđih stvari u priteženju osiguranika

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud pogrešno zaključuje da stvari koje nisu sredstva tužioca ne mogu biti predmet ugovora o osiguranju zaključenog među parničnim strankama i da se zbog toga nije mogao dogoditi osigurani slučaj. U smislu člana 924. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, osiguranje imovine može zaključiti svako lice koje ima interes da se ne dogodi osigurani slučaj, pošto bi inače pretrpilo neki materijalni gubitak. Prema tački 2. ugovora br. 281/84 zaključenog sa naručiocem radova tužilac se obavezao da preuzme položene kablove uz mjerenje njihove ispravnosti i da brine o njima do tehničkog prijema. Stoga je tužilac mogao zaključiti ugovor o osiguranju u svome ime i za svog račun, kojim se osigurava i imovina koja se po osnovu ugovora zaključenog sa trećim licem nalazi u njegovom držanju.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 420/89 od 11.5.1990. godine)

62.

Član 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

Zajednica osiguranja imovine i lica može zahtijevati regres isplaćene naknade štete korisnicima obaveznog osiguranja od odgovornosti, od zajednice za puteve i organizacije za održavanje puteva, ali umanjeno zbog propusta u vožnji kako samih korisnika osiguranja, tako i vozača, osiguranika o odgovornosti, koji su učestvovali u lančanom sudaru na zaleđenoj cesti.

Iz obrazloženja:

U saobraćajnoj nezgodi učestvovalo je više vozila, pa je prvostepeni sud morao na pouzdan način utvrditi da li je klizavost puta jedini i isključivi uzrok saobraćajne nezgode ili su tome i koliko doprinijeli i sami učesnici i u saobraćajnoj nezgodi svojom krivicom. Osnovano tuženi prigovaraju da je prvostepeni sud bio dužan da utvrdi ne samo doprinos korisnika osiguranja kojima je isplaćena naknada štete, nego i osiguranika tužiteljice učesnika saobraćajne nezgode i pored klizavosti puta svoje vozilo blagovremeno i bezbjedno zaustavili, ali da su na njih naletjela druga vozila, a što znači i da svi učesnici u saobraćajnoj nezgodi nisu brzinu kretanja vozila prilagodili osobinama i stanju puta (atmosferskim prilikama), ili da se nisu držali propisanog odstojanja među vozilima. O ovim okolnostima i eventualno nepravilnoj vožnji korisnika osiguranja, kojima je ZOIL isplato naknadu štete i osiguranika tužiteljice, učesnika saobraćajne nezgode, čija su vozila tom prilikom došla u kontakt sa vozilima korisnika osiguranja, bilo je neophodno raspraviti, jer tužiteljica kao osigurač, koja je korisnicima osiguranja isplatila naknadu, ima pravo, u smislu člana 939. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima, zahtijevati od štetnika povrat plaćenoga samo pod istim pretpostavkama u pogledu odgovornosti, pod kojima bi to imali i korisnici osiguranja, kao oštećeni, s tim da se ovo njeno pravo umanjuje i za doprinos njenih osiguranika prouzrokovanju štete.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 285/89 od 30.1.1990. godine)

63.

Član 59. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica – raniji

Zajednica osiguranja imovine i lica može od svog osiguranika zahtijevati regres isplaćene naknade štete po osnovu obaveznog osiguranja od odgovornosti za štetu pričinjenu trećem licu upotrebom motornog vozila, samo u slučajevima predviđenim uslovima za tu vrstu osiguranja koji su bili sastavni dio ugovora o osiguranju u vrijeme prouzrokovanja štete.

IZ obrazloženja:

Razlog spadanja točkova sa vozila tuženog osiguranika tužiteljice, koji su zatim neposredno prouzrokovali štetu na putničkom vozilu trećeg lica je “nedovoljna pritegnutost matice točkova” na teretnom vozilu tuženog, kojim je upravljao njegov radnik. Kako je tuženi bio osiguran od odgovornosti, tužilac kao osiguravač može zahtijevati od tuženog naknadu iznosa koji je isplatio trećem oštećenom samo pod uslovima iz člana 59. Zakona o osnovama sistema osiguranja imovine i lica (“Službeni list SFRJ”, broj 24/76), koji je bio na snazi u vrijeme nastanka pravno – relevantnih obligacionih odnosa između stranaka, dakle ako pravo na regres u ovakvom slučaju predviđaju Uslovi tužioca za osiguranje korisnika odnosno sopstvenika motornih vozila od odgovornosti za štete pričinjene trećim licima, koji su u vrijeme saobraćajne nezgode bili sastavni dio ugovora o osiguranju od odgovornosti za štetu prouzrokovanu trećem licu upotrebom motornog vozila.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 639/89 od 14.6.1990. godine)

MJENIČNO PRAVO

64.

Članovi 46. i 47. Zakona o mjenici

Imalac mjenice ima pravo da od indosanta, kao regresnog dužnika, zahtijeva isplatu zatezних kamata na mjeničnu svotu, ako mjenica o roku dospijea nije isplaćena, pa i kada je mjenicu pribavio po osnovu ugovora o eskontu, po kome je indosant platio eskontne kamate.

IZ obrazloženja:

U smislu člana 46. stav 1. Zakona o mjenici (“Službeni list FNRJ”, broj 104/46 i “Službeni list SFRJ”, broj 15/65 i 7/70) imaocu mjenice solidarno odgovaraju svi oni koji su mjenicu trasirali, akceptirali, indosirali ili avalirali. Potpisom mjenice stvara se samostalan mjenično – pravni odnos prema imaocu mjenice u skladu sa odredbama Zakona o mjenici, kojim su regulisani mjenično – pravni odnosi. Ugovor o eskontu na koji se žalilac poziva je osnovni posao po kom je na tužioca indosirao predmetne mjenice. Plaćanjem eskontnih kamata ne prestaju obaveze indosanta kao regresnog dužnika po mjenici. Odredbom člana 47. Zakona o mjenici određen je obim prava imaoca mjenice, pa trećetuženi pogrešno zaključuje da bi mimo toga tužilac trebao da snosi “izvjestan rizik”.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 481/89 od 12.4.1990. godine)

65.

Član 155. Zakona o obligacionim odnosima

Član 85. Zakona o mjenici

Imalac mjenice date kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja može zahtijevati naknadu štete od službe društvenog knjigovodstva zbog propuštanja roka za podnošenje mjenice na protest samo u obimu koji ne može pokriti tužbom iz osnovnog posla – ugovora i tužbom zbog neosnovanog obogaćenja.

Iz obrazloženja:

Prvostepeni sud pravilno zaključuje da imalac mjenice gubi mjenična regresna prava podizanja protesta zbog neisplate mjenice po proteku roka predviđenog članom 43. stav 3. zakona o mjenici (član 52. stav 1. istog zakna). Međutim, pogrešan je zaključak prvostepenog suda da je samo zbog gubitka mjeničnih regresnih prava tužiocu prouzrokovana šteta u visini mjenične svote. Mjenična obaveza iz mjenično pravnog odnosa je samostalna obaveza i sastoji se u jednostranoj izjavi mjeničnih potpisnika datoj na mjenici bez obzira na osnovni posao iz koga je nastala. Od lica koje je u obavezi prema povjeriocu iz mjenično – pravnog odnosa i iz osnovnog posla povjerilac može zahtijevati ispunjenje po svom izboru. U smislu člana 85. stav 1. Zakona o mjenici trasant, akceptant i indosant čije su se mjenične obaveze ugasile usljed zastarjelosti ili usljed toga što su propuštena činjenja propisana radi održanja mjeničnih prava, odgovaraju imaoocu mjenice ako su se na njegovu štetu neosnovano obogatili. Prema tome, gubitkom mjeničnih regresnih prava imalac ne gubi pravo iz osnovnog posla, kao ni prava predviđena članom 85. stav 1. Zakona o mjenici.

U smislu člana 155. Zakona o obligacionim odnosima, obična šteta nastaje umanjnjem društvenih sredstava. Ako imalac mjenice koji izgubi mjenična prava ne bi mogao naplatiti potraživanje po drugom osnovu, onda bi mu gubitkom tih prava bila prouzrokovana šteta. Kada ta prava ostvari djelimično, onda štetu čini dio potraživanja koji se na drugi način nije mogao naplatiti. Tužilac kao oštećeni dužan je preduzeti sve radnje u cilju ostvarivanja svojih prava i smanjenja štete.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 482/89 od 14.6.1990. godine)

STAMBENO PRAVO

66.

Član 37. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Član 2. stav 2. Zakona o stambenim odnosima

Lice koje je uselilo u stan u svojini bez ugovora o korištenju stana zaključeno sa vlasnikom stana u vrijeme kada je samo vlasnik imao pravo na dodjelu stana na korišćenje, nije steklo stanarsko pravo.

IZ obrazloženja:

Prema odredbama člana 14., 42. i 50. saveznog Zakona o stambenim odnosima (prečišćeni tekst “Službeni list SFRJ”, broj 11/66) pravo davanja na korištenje stanova u porodičnoj zgradi u svojini građana ima sopstvenik zgrade, a stanarsko pravo se stiče danom zakonitog useljenja u stan na osnovu pismenog ugovora o korištenju stana.

Tužena nije zaključila ugovor o korištenju stana, pa nije stekla stanarsko pravo na način propisan saveznim zakonom o stambenim odnosima do stupanja na snagu republičkog Zakona o stambenim odnosima ("Službeni list SRBiH", broj 13/74). Stoga, a kako je nesporno da je tužiteljica vlasnik stambenog objekta, pripada joj pravo da od tužene zahtijeva predaju u posjed stana (član 37. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 661/89 od 14.6.1990. godine)

67.

Član 30.stav 1. i član 87. Zakona o stambenim odnosima

Lice koje se bespravno uselilo u stan u društvenoj svojini stiče stanarsko pravo po samom zakonu ako u roku od 8 godina imalac prava raspolaganja ne podnese tužbu sa zahtjevom za iseljenje.

Iz obrazloženja:

Tužena se bez pravnog osnova uselila u tužiočev stan u avgustu 1977. godine, ali u zakonskom roku predviđenom odredbom čl. 30. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, nije bila podnesena tužba za iseljenje iz stana, pa je zbog toga tužena stekla stanarsko pravo po samom zakonu. Nižestepeni sudovi nisu pogrešno primijenili odredbu iz čl. 87. Zakona o stambenim odnosima, jer je ova odredba odobrila primjenu odredbe iz člana 30. stava 7. i omogućila davaocima društvenih stanova na korištenje da u vremenu do 1.11.1989. godine podnesu tužbu sa zahtjevom za ispražnjenje bespravno useljenog stana iako je do toga datuma protekao rok duži od 8 godina.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 694/89 od 14.4.1990. godine)

68.

Član 124. Zakona o obligacionim odnosima

Član 53. Zakona o stambenim odnosima

Ne gubi pravnu snagu ugovor o raskidu ugovora o korištenju stana zbog okolnosti da su stvari dotadašnjeg nosioca stanarskog prava nasilno izbačena iz stana nakon zaključenja ugovora.

IZ obrazloženja:

Parnične stranke su zaključile ugovor o stambenom kreditu, a imalac kredita se bovežao da će sedam dana nakon zaključenja ugovora predati garsonjeru, koju je dobio na korištenje kao radnik davaoca kredita.

Iz sadržine navedenih ugovora proizilazi da je njime ugovoren i raskid ugovora o korištenju garsonjere koju je tužilac, kao nosilac stanarskog prava, dobio na korištenje od tuženog (član 53. Zakona o stambenim odnosima)

Okolnost da je radnica tuženog kojoj je tuženi dodijelio na korištenje garsonjeru koja je ranije bila dodijeljena tužiocu, po proteku ugovorenog roka za predaju garsonjere tuženom, u odsutnosti tužioca, provalila u garsonjeru, izbacila iz nje tužiočeve stvari i uselila u nju, ne može dovesti do raskida ili poništenja ugovora između parničnih stranaka, već tužilac može samo od te radnice zahtijevati eventualnu naknadu štete prouzrokovanu na njegovim stvarima.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 592/89 od 13.4.1990. godine)

69.

Član 59. Zakona o stambenim odnosima**Član 585 stav 1. i članovi 595. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima****Član 33. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima**

Zakupodavac je aktivno legitimisan na tužbu za ispražnjenje stana po isteku ugovorenog vremena zakupa, iako je u međuvremenu ugovorom otuđio stan, ukoliko nije po osnovu ugovora novi sticalac uknjižen kao vlasnik u zemljišnim knjigama.

IZ obrazloženja:

U konkretnom slučaju zaključen je u smislu odredbe člana 59. Zakona o stambenim odnosima SRBiH ugovor o zakupu stana na određeno vrijeme do 31.12.1987. godine, pa je zakupni odnos prestao istekom vremena (odredba člana 595. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima) tako da je tužena dužna da vratio tužiocu zakupljenu stvar (odredbe člana 589. stav 1. istog zakona). Tužilac je aktivno legitimisan da zahtijeva od tužene predaju stana bez obzira što je u toku trajanja zakupnog odnosa sa svojom djecom zaključio ugovor, kojim im je poklonio ovaj stan. Ovo stoga što poklonoprincipi nisu postali suvlasnici ovih nekretnina, jer je izostala uknjižba u zemljišnoj knjizi na osnovu ugovora o poklonu (odredbe člana 33. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima), pa tužilac kao vlasnik i zakupodavac ovih nekretnina ima ovlaštenje da traži da mu tužena preda u posjed stan.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 757/89 od 26.6.1990. godine)

70.

Član 2. stav 2. te članovi 63. do 67. Zakona o stambenim odnosima

Bračni drug suvlasnik porodične stambene zgrade ne stiče stanarsko pravo na stanu u zgradi, pa ni useljenjem prije stupanja na snagu Zakona o stambenim odnosima SRBiH, a može steći pravo korištenja nakon razvoda braka, ako su ispunjene pretpostavke za sticanje toga prava u korist njegovog bračnog druga, suvlasnika zgrade propisane u članu 67. ZSO, te pretpostavke propisane u članovima 63. do 66. ZSO u odnosu na njega.

IZ obrazloženja:

Tužena je nakon razvoda braka ostala u stanu, suvlasništvo njenog muža, te njene svekrve i zaove, a po sporazumu sa svekrvom odvojila se iz porodičnog domaćinstva i sa djecom namjestila jednu sobu.

Polazeći od ovih utvrđenja, nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev za iseljenje tužene sa obrazloženjem da je u smislu odredbe člana 2. stav 2. republičkog Zakona o stambenim odnosima, do stupanja na snagu tog zakona, stekla stanarsko pravo.

Međutim, nižestepeni sudovi nisu imali u vidu da stanarsko pravo u smislu odredbe člana 2. stav 2. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, pretpostavlja postojanje ugovora o korištenju stana između vlasnika (suvlasnika) i lica koje se useljava u stan kao nosilac stanarskog prava. Takav ugovor u konkretnom slučaju nije zaključen. Osim toga, muž tužene kao jedan od suvlasnika (od koga tužena izvodi svoje pravo korištenja stana) nije mogao imati stanarsko pravo na istom stanu,

jer se to pravo ne može konstituisati na vlastitom stanu (stanarsko pravo je uže od prava vlasništva odnosno suvlasništva). Ovo se odnosi i na vlasnika odnosno suvlasnika prije stupanja na snagu republičkog Zakona o stambenim odnosima.

Tužena bi mogla kao razvedeni bračni drug podnošenjem prijedloga u vanparničnom postupku zahtijevati priznanje prava korištenja u smislu odredbe člana 63-66. Zakona o stambenim odnosima SRBiH, koje se primjenjuju i u slučaju razvoda braka onih bračnih drugova koji su počeli da stanuju u stanu, odnosno porodičnoj stambenoj zgradi u suvlasništvu prije stupanja na snagu tog zakona. Ako bi takav prijedlog bio podnesen bilo bi potrebno da obuhvati sve suvlasnike, time što bi se u odnosu na drugog bračnog druga raspravljalo po odredbama člana 63-66. tog zakona, a u odnosu na ostale suvlasnike po odredbama člana 67. istog zakona. Pravo tužene da joj se prizna pravo korištenja dijela stana zavisilo bi od eventuanog prava drugog bračnog druga iz odnosa sa drugim suvlasnicima, koje je predviđeno članom 67. Zakona o stambenim odnosima SRBiH.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 675/89 od 26.6.1990. godine)

PORODIČNO PRAVO

71.

Član 260. Porodičnog zakona

Bračni drugovi mogu podijeliti, utvrđivanjem suvlasničkih dijelova, i samo pojedine stvari iz zajedničke imovine.

IZ obrazloženja:

Prema odredbi člana 260. Porodičnog zakona SRBiH, bračni drugovi mogu zajedničku imovinu sporazumno podijeliti tako da odrede dijelove u čitavoj imovini ili u jednom dijelu imovine ili na pojedinoj stvari kao i da svakom bračnom drugu pripadnu pojedine stvari ili prava iz te imovine ili da jedan bračni drug isplati drugom novčanu vrijednost njihovog dijela.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da su parnične stranke nakon prekida bračne zajednice, imajući u vidu da je njihov doprinos u sticanju porodične stambene zgrade jednak, sporazumno izvršili diobu iste na jednake dijelove, kroz formu ugovora o darovanju prema kojem je tužitelj darovao tužengom ½ dijela zgrade.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 759/89 od 27.8.1990. godine)

72.

Član 264. stav 1. Porodičnog zakona

Supruga ostavioca ne može zahtijevati povećanje nasljednog dijela u zaostavštini koja se sastoji od posebne imovine ostavioca stoga što je on za života raspolagao u korist drugih nasljednika, nekretninama koje predstavljaju zajedničku imovinu bračnih drugovan.

IZ obrazloženja:

Drugostepeni sud je osnovano odbio tužbeni zahtjev da se sporne nekretnine utvrde kao isključivo vlasništvo tužiteljice i izdvoje iz zaostavštine umrlog muža tužiteljice. Ove nekretnine

su u času zaključenja braka između tužiteljice i ostavioca bile imovina ostavioca (naslijedio ih je od svog oca) i ostale su njegova posebna imovina (odredbe člana 264. stav 1. Porodičnog zakona SRBiH) tako da čine ostavinsku masu umrlog.

To što je ostavilac dio zajedničke bračne imovine prenio ugovorima tuženima (djeci) ne može biti osnov da se izvrši “kompenzacija” tako da se za udio u toj imovini koji pripada tužiteljici, njoj prizna isključivo pravo vlasništva u spornim nekretninama, koje su posebna imovina ostavioca.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 686/89 od 14.6.1990. godine)

73.

Član 267. stav 2. Porodičnog zakona

Uz ocjenu doprinosa supruga u sticanju zajedničke imovine ulaganjem zarade ostvarene radom u inostranstvu, sud mora da posebno cijeni kao doprinos supruge i okolnosti, da se za to vrijeme sama brinula o podizanju djece i vođenju poslova domaćinstva.

Iz obrazloženja:

Kod ocjene doprinosa stranaka (član 267. stav 2. PZ) u sticanju zajedničke imovine nije u dovoljnoj mjeri došlo do izražaja da je tužiteljica vodila poslove domaćinstva, a nakon tuženikova odlaska na rad u inostranstvo preuzela u cijelosti te poslove i brigu o vaspitanju zajedničke djece i tako omogućila tuženom da radom u inostranstvu ostvaruje povećanu zaradu.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 333/90 od 9.7.1990. godine)

NASLJEDNO PRAVO

74.

Članovi 37. i 120. Zakona o nasljeđivanju

Ugovor o ustupanju imovine za života uz obavezu doživotnog izdržavanja izjednačava se sa ugovorom o doživotnom izdržavanju regulisanim odredbama zakona o nasljeđivanju, iako nije ovjeren od sudije, pa zakonski nasljednici ne mogu zahtijevati redukciju raspolaganja ovim ugovorom radi namirenja nužnog nasljednog dijela.

Iz obrazloženja:

Ispravno prvostepeni sud, razmatrajući pravnu prirodu zaključenog ugovora, smatra da je između tužene i njenog oca zaključen pravni posao koji se može smatrati ugovorom o doživotnom izdržavanju. Ovo stoga što je između ovih lica ugovoreno da tužena doživotno izdržava oca i svoju majku, a njen otac za uvrat izjavio da za života ustupa određenu imovinu ovog svojoj kćeri. Ugovor je zaključen u pismenoj formi (član 9. Zakona o prometu nepokretnosti), pa iako nije ovjeren od sudije, važi kao ugovor o doživotnom izdržavanju. Ovakav pravni stav prvostepenog suda opšteprihvaćen je u sudskoj praksi u primjeni pravila građanskog prava jer ga ne isključuje član 120. republičkog Zakona o nasljeđivanju, koji uređuje ugovor o doživotnom izdržavanju prema kome imovina primaoca izdržavanja prelazi na davaoca, tek poslije smrti primaoca.

Nije osnovan ni zahtjev za utvrđenje da je ovim ugovorom povređen nužni nasljedni dio tužiteljice. Između ugovarača nije zaključen ugovor o poklonu već ugovor o doživotnom

izdržavanju (dvostrano obavezni, teretni ugovor), pa zbog toga nema osnova u zahtjevu tužiteljice da se u smislu odredbi člana 37. Zakona o nasljeđivanju SRBiH, raspolaganje u korist tužene reducira do visine njenog nužnog dijela.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 682/89 od 14. juna 1990. godine)

75.

Član 239. Zakona o nasljeđivanju

Nasljednik kojije učestvovao u ostavinskom postupku, nije zahtijevao nužni dio redukcijom poklona, ne može nakon pravosnažnosti rješenja o nasljeđivanju, u parnici zahtijevati utvrđenje nužnog dijela.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 239. Zakona o nasljeđivanju SRBiH, pravosnažno rješenje o nasljeđivanju vezuje stranke koje su učestvovale u postupku raspravljanja zaostavštine ukoliko im nije priznato da svoje pravo ostvaruju u parnici.

Ostvarivanje prava na nužni dio je nasljedno pravni zahtjev, pa pravosnažno rješenje o nasljeđivanju isključuje pravo nasljednika koji je učestvovao u ostavinskom postupku, a nije upućen n aparnicu, d au parničnom postupku ostvaruje pravo na nužni dio.

Kako tužitelj u ostavinskom postupku nije zahtijevao da se utvrdi njegov nužni dio (nakon prethodnog uračunavanja u ostavinsku masu i vrijednost poklona koje je ostavilac učinio tuženoj), prekludiran je u pravu da u parnici zahtijeva utvrđenje nužnog dijela.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 612/89 od 26.4.1990. godine)

NADLEŽNOST

76.

Članovi 166. i 169. Zakona o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja

Član 38. Zakona o redovnim sudovima

Sudovi udružengo rada su nadležni da odluče o zahtjevu za naknadu za tehničko unapređenje.

IZ obrazloženja:

Tužilac u smislu odredbe člana 166. Zakona o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja ("Službeni list SFRJ", br. 34/81 i 3/90) zahtijeva naknadu za tehničko unapređenje.

Za raspravljanje i odlučivanje o ovako postavljenom zahtjevu nije nadležan redovni sud već u smislu odredbe člana 169. navedenog zakona, sud udruženog rada.

Nadležnost redovnog (višeg) suda u ovoj pravnoj stvari ne bi proizilazila ni iz odredbi člana 38. Zakona o redovnim sudovima SRBiH, jer je odredbom stava 1. tačka 1-d tog člana propisano da viši sud u prvom stepenu odlučuje o sporovima iz autorskog prava i sporovima koji se odnose na zaštitu ili upotrebu pronalazaka, i zaštitu firme kao i sporovima iz nelojalne utakmice i monopolističkih sporazuma (dakle, ne pominju se sporovi o tehničkim unapređenjima i sporovi o naknadi za korištenje takvih unapređenja).

(Vrhovni sud BiH, Gž. 24/90 od 9.7.1990. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

77.

Članovi 134. i 142. Zakona o parničnom postupku

Blagovremenost pravnog lijeka cijeni se prema momentu prijema sudske odluke od strane ovlaštenog radnika radne zajednice radne organizacije, ako su osnovne organizacije prenijele samoupravnim sporazumom o udruživanju u radnu organizaciju, na radnu zajednicu poslove prijema i otpreme pošte.

Iz obrazloženja:

U smislu člana 400. (kasnije član 376) Zakona o udruženom radu, radnici koji obavljaju administrativno – stručne, pomoćne i njima slične poslove od zajedničkog interesa za osnovne organizacije, obrazuju radne zajednice za obavljanje zajedničkih poslova, a kao administrativni poslovi smatraju se, između ostalih i poslovi primanja i otpreme pošte.

Tuženi je samoupravnim sporazumom prenio na Radnu zajednicu RO obavljanje poslova prijema i otpreme pošte.

U konkretnom slučaju radi se o ličnoj dostavi iz člana 142. stav 1. Zakona o parničnom postupku a dostavljanje platnog naloga tuženoj OOUR izvršeno je preko Radne zajednice, na način propisan u članu 134. stav 1. istog zakona, pa je pravilan zaključak prvostepenog suda da su prigovori podneseni izvan zakonskog roka.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 573/89 od 14.6.1990. godine)

78.

Član 187. Zakona o parničnom postupku

Član 33. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima

Ne može se odbiti pogrešno formulisani tužbeni zahtjev za utvrđenje da je tužilac “stekao pravo vlasništva po osnovu ugovora” te da tuženi trpi uknjižbu u zemljišne knjige, samo zbog toga što tužilac nije u zemljišnim knjigama upisan kao vlasnik spornih nekretnina.

Iz obrazloženja:

Usvojen je tužbeni zahtjev takko što je utvrđeno da je tužilac, na osnovu ugovora o prodaji zaključenog 1964. godine sa prednikom tuženih, stekao pravo vlasništva na navedenim

nepokretnostima, te tuženi obavezan trpiti da se na tim nepokretnostima tužilac upiše u zemljišnim knjigama kao vlasnik 1/1.

Tužilac je u suštini istakao zahtjev da se u smislu odredbe člana 187. Zakona o parničnom postupku, utvrdi postojanje valjanog pravnog osnova za sticanje prava vlasništva predmetnih nekretnina upisom u zemljišne knjige, pa se ne može odbiti tužbeni zahtjev samo zbog toga što nije bio ispunjen uslov iz člana 33. Zakona o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima tj. što na osnovu ugovora nije upisano u zemljišnim knjigama pravo vlasništva tužioca.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 598/89 od 23.4.1990. godine)

79.

Član 187. Zakona o parničnom postupku

Nedozvoljena je tužba sa zahtjevom da se utvrdi da ne proizvodi pravno djestvo sudska odluka o diobi nekretnina donesena u vanparničnim postupku.

IZ obrazloženja:

Polazeći od suštine tužbenog zahtjeva (tužbeni zahtjev se odnosi na utvrđenje da pravosnažna sudska odluka donijeta u vanparničnom postupku o diobi nekretnina ne proizvodi pravno djestvo), nižestepeni sudovi su pravilno postupili kada su tužbu odbacili, jer se sudska odluka donijeta u vanparničnom postupku može izmijeniti samo u postupku pokrenutom povodom redovnih i vanrednih pravnih lijekova, a ne u parničnom postupku, pošto ni jednim zakonskim propisom takva mogućnost nije predviđena (član 187. ZPP).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 646/89 od 19.5.1990. godine)

80.

Član 196. Zakona o parničnom postupku

Član 41. stav 2. zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija

Zakupodavac može istom tužbom otkazati ugovor o zakupu poslovne prostorije i zahtijevati iseljenje podzakupca.

IZ obrazloženja:

U smislu člana 41. stav 2. Zakona o zakupu poslovnih zgrada i prostorija, ugovor o podzakupcu, kao akcesoran ugovor, prestaje i prestankom ugovora o zakupu poslovnih prostorija, pa bi zakupodavac mogao zahtijevati da se, po usvajanju otkaza ugovora o zakupu, utvrdi da ugovor o podzakupcu ne proizvodi pravne posljedice i tražiti iseljenje podzakupca. Prvostepeni sud pogrešno zaključuje da se ovakav zahtjev može staviti tek po pravosnažnosti odluke o otkazu ugovora o zakupu. Ovakav zahtjev, kao i drugi zahtjevi, mogu se, u smislu člana 196. Zakona o parničnom postupku, postaviti u istoj parnici, pa po usvajanju otkaza ugovora o zakupu sud može istom presudom odlučivati i o drugim zahtjevima, protiv ostalih suparničara.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 568/89 od 14.6.1990. godine)

81.

Članovi 332. i 354. stav 2. tačka 6. Zakona o parničnom postupku

Član 277. Zakona o obligacionim odnosima

Nisu ispunjeni uslovi za donošenje presude zbog izostanka o obavezi plaćanja zatezних kamata, ako se iz navoda u tužbi i isprava proloženih uz tužbu ne može ocijeniti momenat od kada teku kamate, niti po kojoj kamate, niti po kojoj stopi ih treba obračunati.

Iz obrazloženja:

Tužbom se traži vraćanje sredstava koje je tuženi, iako je došlo do raskida ugovora u privredi, naplatio po osnovu mjenice date kao sredstvo obezbjeđenja plaćanja.

Žalba je osnovana u dijelu koji se odnosi na zakonitost odluke prvostepenog suda u dijelu kojim je odlučeno o zatezним kamatama, jer je u tom dijelu prvostepena presuda donesena uz bitnu pvoredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 6. Zakona o parničnom postupku.

Iz isprava u spisu, a posebno iz potvrde o predaji mjenice, ne proizilazi da zatezne kamate mogu početi teći od 6.12.1986. godine, jer to nije dan dospijeca mjenice za isplatu od kada bi, u smislu člana 132. stav 5. Zakona o obligacionim odnosima, najprije mogao početi da teku zatezne kamate, pa nije bilo uslova da se i o ovom zahtjevu tužioca odluči presudom zbog izostanka.

Treba ocijeniti da li se radi o restituciji nakon raskida ugovora u privredi ili vraćanju iznosa koji je tuženi naplatio nakon što je ugovor već bio raskinut, jer od ove ocjene zavisi da li tužilac ima pravo na obračun kamata po stavu 1. ili stavu 2. člana 277. Zakona o obligacionim odnosima.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 665/89 od 9.7.1990. godine)

82.

Član 333. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Ne radi se o presuđenoj stvari ako tužioci zahtijevaju u novoj parnici predaju nekretnina dodijeljenih im pravosnažnom presudom o diobi posjeda i predatim u izvršnom postupku, ali koje je tuženi ponovo zaposjeo i onemogućavao posjed tužilaca.

Iz obrazloženja:

Za postojanje presuđene stvari potrebno je da se ispune tri uslova: da postoji identitet stranaka u istoj ili obrnutoj ulozi, identitet zahtijeva i identitet činjeničnog osnova.ž

U ranijoj parnici odlučeno je o diobi posjeda zajedničkih nekretnina i na osnovu te presude, u izvršnom postupku, tužiteljima su predate u posjed određene nekretnine.

Tužitelji tužbom u ovom postupku zahtijevaju da im tuženi preda u posjed iste nekretnine, a zahtijev zasnivaju na navodima, da im tuženi, nakon što su uvedeni u posjed po pravosnažnosti izvršnog rješenja, onemogućavaju da iste koriste, a on ih i nadalje koristi.

Iz izloženog slijedi da se ne radi o istom zahtjevu niti postoji identitet osnova (čl. 332. st. 2. Zakona o parničnom postupku).

(Vrhovni sud BiH, Rev. 635/89 od 17.5.1990. godine)

83.

Član 3. i član 354. stav 2. tačka 5. Zakona o parničnom postupku**Član 206. Zakona o obligacionim odnosima**

Tuženi solidarni dužnici potraživanja naknade štete ne mogu se protiviti povlačenju tužbe prema jednom od njih.

Iz obrazloženja:

Nije osnovan revizijski prigovor da su pogriješili nižestepeni sudovi što prilikom odlučivanja “nisu uzeli u obzir protivljenje II- tuženog o odricanju od tužbenog zahtjeva i povlačenju tužbe prema III – tuženju”. Odredbom člana 206. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima predviđeno je da, za štetu koju je više lica prouzrokovalo zajednici, svi učesnici odgovaraju solidarno, a solidarna odgovornost svih lica koja su učestvovala u prouzrokovanju štete ima za cilj da obezbijedi obeštećenje oštećenog u svakom slučaju, bez obzira na solventnost pojedinog dužnika, a naročito onoga čijom je radnjom šteta neposredno prouzrokovana. To se posmatrano iz materijalnopravnog aspekta izražava kroz pravilo, da u slučaju kada je više lica prouzrokovalo štetu zajedno, oštećeni ima pravo da zahtijeva od bilo koga od njih naknadu cjelokupnog iznosa štete, bez obzira na stepen njegovog učešća u njenom prouzrokovanju.

S druge strane, posmatrano iz procesno – pravnog aspekta, stranke u smislu odredbe člana 3. zakona o parničnom postupku, mogu slobodno raspolagati zahtjevima koje su stavile u toku postupka, pa su u skladu s tim procesnim ovlaštenjem, koje predstavlja osnovu načela dispozicije, tužioci imali pravo i da povuku tužbu, odnosno da se odreknu od tužbenog zahtjeva u odnosu na III tuženu. Zato se ne može prihvatiti revizijski prigovor kojim se neosnovano tvrdi da je prilikom donošenja nižestepeni presuda počinjena bitna povreda odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 5. u vezi sa članom 3. Zakona o parničnom postupku.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 597/89 od 23.4.1990. godine)

84.

Član 354. stav 2. tačka 13. Zakona o parničnom postupku

Postoji bitna povreda odredaba parničnog postupka ako je u izreci presude navedeno da tužiocima pripada pravo sezonske služnosti prolaza motornim vozilom, a u obrazloženju te presude da tužioci imaju sezonsku služnost prolaza traktorom.

Iz obrazloženja:

U dispozitivu presude je utvrđeno da tužitelji imaju pravo prelaza proširenim putem motornim vozilom sezonski, a u obrazloženju da im pripada pravo da prolaze traktorom sezonski.

Slijedi, da u pogledu odlučne činjenice da li tužiteljima pripada pravo da proširenim putem prolaze motornim vozilom, ili pak samo traktorom sezonski (traktor se u smislu čl. tač. 22. Zakona o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima – “Službeni list SFRJ”, broj 63/80, ne smatra motornim vozilom) postoji protivrječnost između dispozitiva i razloga presude, čime je prvostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 354. stav 2. tačka 13. ZPP-a.

(vrhovni sud BiH, Rev. 565/89 od 19.4.1990. godine)

85.

Član 360. stav 2. Zakona o parničnom postupku

Predsjednik vijeća prvostepenog suda dužan je izviđanjima utvrditi istinitost žalbenih navoda da je poštanski dostavljač predao primjerak presude drugom licu, a ne žaliocu, iako o tome nema bilješke na dostavnici.

IZ obrazloženja:

Samo na osnovu okolnosti, da dostavljač nije konstatovao na dostavnici da je presudu uručio drugom licu, drugostepeni sud nije mogao ocijeniti neosnovanim žalbene navode da je tako postupio, nego je trebao postupiti po odredbi člana 360. stav 2. Zakona o parničnom postupku i predmet vratiti prvostepenom sudu, da bi saslušanjem dostavljača provjerio navode tužitelja, a eventualno i izvršio grafološko vještačenje potpisa na dostavnici.

(Vrhovni sud BiH, Rev. 615/89 od 26.4.1990. godine)

86.

Član 382. stav 3. i 4. tačka 1. Zakona o parničnom postupku

U sporovima povodom ugovora o doživotnom izdržavanju revizija nije dopuštena ukoliko vrijednost predmeta spora ne prelazi iznos iz člana 382. stav 3. ZPP osim u sporovima radi ispunjenja obaveze izdržavanja.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 382. stav 3. Zakona o parničnom postupku ("Službeni list SFRJ", broj 74/87, 57/89 i 20/90) dozvoljenost revizije prosuđuje se u imovinsko – pravnim sporovima prema vrijednosti spora koja je označena u toj odredbi. Međutim, u sporovima o izdržavanju revizija je uvijek dozvoljena (čl. 382. st. 4. tač. 1. ZPP), što se nesumljivo odnosi i na sporove o izdržavanju iz ugovora o doživotnom izdržavanju s obzirom da ZPP ne ograničava dozvoljenost revizije na spor o zakonskom izdržavanju.

(Vrhovni sud BiH, broj Rev. 541/89 od 30.3.1990. godine)

VANPARNIČNI POSTUPAK

87.

Članovi 86. i 87. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima

Tuženi ne može u postupku priznanja strane sudske odluke snadbjevene klauzulom pravosnažnosti uspješno isticati prigovor da činjenično stanje nije pravilno utvrđeno i da mu nije bio obezbijeđen tumač.

IZ obrazloženja:

Prema odredbama člana 86. Zakona o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima, strana sudska odluka izjednačuje se sa odlukom suda u SFRJ i proizvodi pravno djeljstvo u SFRJ ako je prizna nadležni sud u SFRJ, a prema odredbi člana 87. istog zakona, strana odluka će se priznati ako je podnosilac zahtjeva za priznanje uz tu odluku podnio potvrdu nadležnog stranog suda o pravosnažnosti te odluke po pravu države u kojoj je donesena.

Protivpredlagatelj u žalbi navodi da je strani sud počinio bitnu povredu time što on u toku postupka nije imao tumača, kao i da u toku postupka “nisu provedeni adekvatni dokazi” u cilju ustanovljenja okolnosti bitnih za utvrđenje očinstva, tj. nema analize odgovarajuće medicinske ustanove o postojanju ili nepostojanju osnova za utvrđenje očinstva.

Međutim, iz podataka u spisu slijedi da je presuda stranog suda čije se priznanje traži postala pravosnažna dana 1. marta 1985. godine. kako protivpredlagatelj ne tvrdi da nije učestvovao u postupku pred stranim sudom, niti tvrdi da mu nije dostavljena presuda čije se priznanje traži, to više ne postoji procesne mogućnosti za pobijanje presude stranog suda zbog opisane navodne bitne povrede odredaba postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, jer je te povrede sa uspjehom mogao isticati u redovnom pravnom lijeku protiv te presude.

(Vrhovni sud BiH, Gž. 17/90 od 27.8.1990. godine)

STEČAJNI POSTUPAK

88.

Član 154. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada – raniji

Stečajni dužnik ne treba da u parnici ističe prigovor prijebija, jer se njegovo potraživanje smatra prebijenim sa potraživanjem povjerioca već po samom zakonu.

IZ obrazloženja:

U smislu člana 154. stav 1. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada (“Službeni list SFRJ”, br. 41/80, 25/81, 66/81, 28/83), koji je bio na snazi u vrijeme otvaranja stečajnog postupka nad tuženim, u postupku stečaja dozvoljeno je prebijanje potraživanja povjerioca sa protiv —potraživanjem dužnika. Prema stavu 2. ovog člana potraživanja koja su do dana otvaranja postupka stečaja mogla prebiti smatraju se prebijenim i ne prijavljuju se u stečajnu masu. Povjerioci takvih potraživanja dužni su samo o tome izvijestiti stečajnog upravnika (član 154. stav 5. citiranog zakona). Prebijanje je način prestanka obligacija, pa ukoliko su ispunjeni uslovi za prebijanje, potraživanje tužioca bi prestalo na osnovu zakona. Stoga je prvostepeni sud bio dužan utvrditi da li je došlo do prebijanja potraživanja u smislu člana 154. stav 2. citiranog zakona.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 318/89 od 12.4.1990. godine)

89.

Član 234. stavoti 2. i 3. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada – raniji

Stečajnom povjeriocu se utvrđuje prijavljeno potraživanje u onom iznsu strane valute u kome mu je i dosuđeno pravosnažnom sudskom odlukom

Iz obrazloženja:

Stečajnom povjeriocu je dosuđeno potraživanje u stranoj valuti i imao je pravo da zahtijeva utvrđivanje ovog potraživanja u valuti u kojoj je dosuđeno. ovo se zaključuje iz odredba člana 234. stav 2. i 3. Zakona o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada, po kojima se potraživanja u stranoj valuti isplaćuju u toj valuti ako u diobnoj masi postoji takva vrsta valute, a ako je nema, isplata će se izvršiti u domaćoj valuti po kursu na dan donošenja rješenja o glavnoj diobi (sada važeći Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, "Službeni list SFRJ", broj 84/89, sadrži i izričitu odredbu da povjerioci koji imaju potraživanja u stranoj valuti prijavljuju ih u valuti potraživanja – član 121. stav 2). Neosnovano je stoga utvrđeno potraživanje ovog žalioca u dinarskom iznosu po kursu na dan dospijeca.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 135/90 od 19.7.1990. godine)

90.

Član 23. Zakona o Narodnoj banci Jugoslavije i jedinstvenom monetarnom poslovanju narodnih banaka republika i autonomnih pokrajina.

Član 18. tačka 1. Zakona o sanaciji, stečaju i likvidaciji banaka i drugih finansijskih organizacija

Sadašnje odredbe o jemstvu narodne banke Jugoslavije za sredstva na tekućem računu građana primjenjuju se i u postupku stečaja nad bankom koji je otvoren prije njihovog stupanja na snagu.

Iz obrazloženja:

Osnovne banke su, u smislu člana 184. zakona o osnovama bankarskog i kreditnog sistema ("Službeni list SFRJ", broj 70/85) mogle voditi žiro – račune i tekuće račune građana i po tim računima obavljati platni promet za račun vlasnika takvih računa. Sredstva na tekućem računu smatraju se novčanim depozitivima građana, te ako su ih banke tretirale u pogledu prava raspolaganja vlasnika računa i prava na kamate, kao i štedne uloge po viđenju, treba ih sa ovim ulozima izjednačiti i u pogledu zakonskog jemstva Narodne banke Jugoslavije.

Članom 23. stav 1. sada važećeg Zakona o Narodnoj banci Jugoslavije i jedinstvenom monetarnom poslovanju narodnih banaka republika i autonomnih pokrajina ("Službeni list SFRJ", broj 34/89) propisano je jemstvo narodne banke Jugoslavije za štedne uloge i tekuće račune građana u dinarima kod banaka i poštanske štedionice, a u stavu 2. i 4. ovog člana te odredbama Odluke Savjeta guvernera Narodne banke Jugoslavije ("Službeni list SFRJ", broj 88/89), utvrđeno kada obaveza jemstva nastaje i kako se izvršava.

Mogućnost stečaja banke predviđena je tek odredbama člana 1. Zakona o dopuni Zakona o osnovama bankarskog i kreditnog sistema ("Službeni list SFRJ", broj 65/87) i to tako što je propisano da će se doredbe saveznog zakona kojim se utvrđuje sanacija i prestanak organizacija udruženog rada shodno primjenjivati na banke. Po prvi put je stečaj banaka i drugih finansijskih organizacija na potpuniji način uređen sada važećim Zakonom o sanaciji, stečaju i likvidaciji banaka i drugih finansijskih organizacija ("Službeni list SFRJ" broj 84/89) pa se odredbe ovog zakona specifičnog karaktera, kojih nema u Zakonu o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada 8"Službeni list SFRJ", broj 72/86, sa izmjenama i dopunama) važećim u vrijeme otvaranja stečajnog postupka na Osnovnom bankom, mogu primjenjivati i u ovom stečajnom postupku. Takve su i doredbe člana 18. tačka 1. pomenutog zakona o aktiviranju jemstva Narodne banke Jugoslavije i federacije za štedne uloge i tekuće i devizne račune građana.

Pogrešno je stoga vlasnike tekućih računa tretirati kao stečajne povjerioce, te utvrđivati njihova potraživanja prema banci – stečajnom dužniku, uz obračun kamata samo do dana otvaranja stečajnog postupka.

(Vrhovni sud BiH, Pž. 135/90 od 19.7.1990. godine)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

- blaži propis – obavezna pismena 2-a
- dostavljanje presude 7
- dužni nadzor 11
- eventualni umišljaj 3
- jedinstvena kazna 8
- mjesna nadležnost prenošenja 5
- nalog za isplatu kada dospijeva 12
- obljuba ili protivpravni blud – pokušaj 1
- ponavljanje krivičnog postupka 9
- presuda – vanredno preispitivanje 10
- presuđena stvar 6
- poslovođa ugovorne organizacije UR – odgovornost 2
- promjene na pakovanim namirnicama – odgovornost prometne organizacije 15
- registracija preduzeća 13
- revers 4
- tehnički pregled vozila – rokovi pregleda 14

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Autorsko pravo

- utvrđivanje visine naknade štete zbog povrede autorovog imovinskog prava 17

Banke

- ugovaranje kamate na ugovornu kamatu 58

Bitna povreda odredaba parničnog postupka

- ne postoji ako je povučena tužba prema solidarnom dužniku 83
- suprotnost između izreke i razloga rpesude u obimu služnosti puta 84

Brak

- način podjele zajedničke imovine 71
- utvrđivanje doprinosa u sticanju zajedničke imovine 73

Cijena

- zdravstvene usluge – rok dospijeca 42

Devize

- prestanak deviznog potraživanja dinarskom uplatom 25

Dostavljanje

- preko radne zajednice RO 77
- obaveza prvostepenog suda povodom prigovora u žalbi 85

Egzekvatura

- uslovi za prigovor protivpredlagača 87

Eksproprijacija

- uvećanje naknade zbog ličnih i porodičnih prilika 18
- momenat određivanja naknade 19

Eskont

- i mjenična kamata 64

Gradsko građevinsko zemljište

- prenos prava korišćenja radi građenja 20
- šta se smatra neizgrađenim zemljištem 21
- petitorna zaštita privremenog prava korišćenja 22

Igra na sreću

- učešćem se prihvataju objavljena pravila 41

Komasacija

- i naknada štete 53

Materijalni nedostatak

- prava kupca građevine na zaštitu 36
- koji se tiče solidarnosti građevine 37

Mjenica

- eskont i kamate 64

- obim naknade štete zbog neblagovremenosti protesta 65

Monetarni nominalizam

- nemogućnost revalorizacije cijene 32

Nadležnost

- suda udruženog rada zbog povrede autorovog imovinskog prava 17
- zastarjelost potraživanje naknade buduće štete 31
- prouzrokovane na obaveznoj vojnoj sportskoj igri 43
- odgovornost za štetu povodom rada 44
- odgovornost zbog neodržavanja radnih prostorija 45
- zatezna kamata na novčanu naknadu zbog oštećenja stvari 46
- postojanje uzročne veze 47
- obim naknade za uništeno vozilo 48
- i podijeljena odgovornost 49
- zbog nepravilnog rada radnika štetnika 50
- zbog teškog invaliditeta djeteta 51
- odgovornost zajednice za puteve 52
- u komasacionom postupku 53
- obim u slučaju neblagovremenog protesta mjenice 65

Nasljeđivanje

- nemogućnost povećanja nasljednog dijela 72

Nepokretnost

- javna prodaja i punovažnost ugovora 26
- zaključenje ugovora u postupku javne prodaje 27

Nužni nasljedni dio

- i ugovor o ustupanju imovine za života radi doživotnog izdržavanja 74
- do kada se može zahtijevati 75

Nužni nasljednik

- prekluzija zahtjeva za redukciju poklona 75

Obaveze (obligacija)

- kada nastaje 24

Obavezno osiguranje od odgovornosti

- regres isplaćene naknade od osiguranika 63

Odgovornost

- članova poslovnog udruženja za obaveze udruženja 16

Odgovornost za štetu

- federacija zbog povreda u obaveznoj vojnoj sportskoj igri 43
- povodom rada 44
- zbog neodržavanja radnih prostorija 45
- zajednica za puteve 52

Osiguranje

- odnos između uslova osiguranja i police osiguranja 60
- tuđih stvari 61

Podijeljena odgovornost

- zbog verbalnog izazivanja 49
- i nepravilan rad radnika štetnika 50

Polisa osiguranja

- prednost nad uslovima osiguranja 60

Povlačenje tužbe

- prema solidarnom dužniku 83

Poslovno udruženje

- solidarna odgovornost članova za obaveze udruženja 16

Pravo korišćenja

- razvedenog bračnog druga suvlasnika stana 70

Pravo korišćenja radi građenja

- mogućnost prenosa 20

Pravo vlasništva

- sticanje derivativnih putem 78

Presuda zbog izostanka

- odluka o zateznoj kamati 81

Presuđena stvar

- tužba za predaju ponovo zaposjednutih nekretnina 82

Preuzimanje ispunjenja

- kada prestaje obaveza 33

Prigovor prijeloja (kompenzacije)

- ne ističe stečajni dužnik 88

Prijeloj (kompenzacija)

- u stečajnom postupku 88

Priznanje strane sudske odluke

- uslovi za prigovor protupredlagača 87

Procesna kamata

- ne teče na obračunati iznos procesne kamate 56
- teče od dana podnošenja tužbe i mjesno nenadležnom sudu 57

Promet nepokretnosti

- javna prodaja i punovažnost ugovora 26
- zaključenje ugovora o postupku javne prodaje 27

Raskid ugovora

- uslovi za raskid 29, 68

Regres

- ZOIL kod lančanog sudara 62

Res iudicata

- tužba za predaju ponovo zaposjednutih nekretnina 82

Revizija

- ocjena dopuštenosti prema vrijednosti predmeta spora kod ugovora o doživotnom izdržavanju 86

Služba društveno knjigovodstva

- obim obaveze naknade štete zbog neblagovremenog protesta mjenice 65

Solidarna obaveza

- članovi poslovnog udruženja za obaveze udruženja 16

Solidarni dužnik

- i povlačenje tužbe 83

Stambeni odnosi

- prava razvedenog bračnog druga suvlasnika stana 70

Stan

- predaja individualno određenog stana 30
- sticanje stanarskog prava na stanu u svojini 66
- sticanje stanarskog prava nakon bespravnog useljenja 67
- razvedeni bračni drug suvlasnika ne stiče stanarsko pravo 70

Stanarsko pravo

- sticanje na stanu u svojini 66
- sticanje nakon bespravnog useljenja 67

Stečajni dužnik

- prijeloj potraživanja 88

Stečajni postupak

- utvrđivanje potraživanja u stranoj valuti 89
- jemstvo za tekuće račune građana 90

Strana valuta

- utvrđivanje potraživanja u postupku stečaja 89

Suparničarstvo

- zahtjev za iseljenje podzakupca 80

Tehničko unapređenje

- sudovi udruženog rada su nadležni za spor o naknadi 76

Tužba

- na utvrđenje 78
- na utvrđenje- nedozvoljeno ako se osporava odluka vanparničnog suda 79

Ugovor

- zaključen mimo kriterija samoupravnog akta 23
- uslovi za raskid 29, 68
- nemogućnost ispunjenja 24

Ugovorna kamata

- kod ugovora o zajmu između privredno – pravnih subjekata 34
- kamata na kamatu kod bankarskog kredita 58

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- i ugovor o ustupanju imovine za života primaoca izdržavanja 74

Ugovor o građenju

- nepredviđeni radovi 35
- nedostaci koji se tiču solidarnosti građevine 36

Ugovor o komisionu

- obaveza komisionara 40

Ugovor o nalogu

- ispunjenje obaveze nalogoprimca 39

Ugovor o osiguranju

- uslovi osiguranja i polisa osiguranja 60
- stvari koje ne pripadaju osiguraniku 61

Ugovor o prevozu u drumskom saobraćaju

- određivanje naknade za prevoz 38

Ugovor o prodaji

- bitni sastojci kod javne prodaje nepokretnosti 26
- zaključenje ugovora u postupku javne prodaje nepokretnosti 27
- istovremenost ispunjenje 28
- cijena se en revalorizuje 32
- prava na zaštitu kupca građevine izgrađene za tržište 36

Ugovor o zajmu

- obaveza plaćanja ugovorne kamate 34
- *Ugovor o zakupu*
- - aktivna legitimacija zakui podavca u slučaju otuđenja predmeta zakupa 69

Ugovor o zakpu poslovne prostorije

- iseljenje podzakupca 80

Zajednička imovina

- dioba pojedinih stvari 71
- doprinos bračnih drugova 73

Zakonska subrogacija

- pravo ZOIL na regres kod lančanog sudara 62

Zastarjelost potraživanja

- naknada buduće štete 31

Zastupnik

- punovažnost ugovora 23

Zatezna kamata

- kada ne pripada na novčanu naknadu zbog oštećenja stvari 46
- stopa kod potraživanja iz ugovora o rekonstrukciji puta 54
- metod obračuna kod potraživanja korisnika društvenih sredstava 55
- ne teče na procesne kamate 56
- procesna, od kada teče 57
- procesna na kamatu iz ugovora o bankarskom kreditu 58
- mjeničnog regresnog dužnika 64
- uslovi za dosuđenje presudom zbog izostanka 81

Zdravstvena usluga

- dospijeće cijene 42

Zdravstvena zaštita

- vraćanje doprinosa 59

REGISTAR PROPISA

KRIVIČNO I PRESTUPNO PRAVO

Savezni propisi:

- Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list SFRJ" broj. 4/77, 14/85 i 3/90)- Zakon o privrednim prestupima ("Službeni list SFRJ" broj 4/77, 14/85, 74/87, 10/88, 57/89 i 3/90)

- Zakon o osnovama b ezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službeni list SFRJ" broj 17/74, 63/80,53/85, 5/88, 63/88 i 29/90)
- Zakon o službi društvenog knjigovodstva ("Službeni list SFRJ" broj 70/83...74/86)
- Zakon o udruženom radu ("Službeni list SFRJ" broj 53/86...6/88)
- Zakon o zdravstvenoj ispravnosti životnih namirnica ("Službeni list SFRJ" broj 55/78 i 58/85)

Republički propisi:

-Krivični zakon SRBiH (“Službeni list SRBiH” broj 16/77, 32/84, 19/86, 41/88, 33/89 i 2/90)

GRAĐANSKO I PRIVREDNO PRAVO

Savezni propisi

Zakon o parničnom postupku (“Službeni list SFRJ” broj 4/77 do 27/90)

Zakon o sanaciji i prestanku organizacija udruženog rada (“Službeni list SFRJ” broj 72/86 do 69/88) sada zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji (“Službeni list SFRJ” broj 84/89)

Zakon o sanaciji, stečaju i likvidaciji banaka i drugih finansijskih organizacija (“Službeni list SFRJ” broj 84/89)

Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima (“Službeni list SFRJ” broj 43/82)

Zakon o primjeni propisa i o rješavanju sukoba republičkih, odnosno pokrajinskih zakona u oblasti poreza, doprinosa i taksa (“Službeni list SFRJ” broj 47/83)

Zakon o osnovnim svojinsko – pravnim odnosima (“Službeni list SFRJ” broj 6/80 i 36/90)

Zakon o obligacionim odnosima (“Službeni list SFRJ” broj 29/78, 39/85 i 57/89)

Zakon o autorskom pravu (“Službeni list SFRJ” broj 19/78, 24/86 i 21/90)

Zakon o udruženom radu (“Službeni list SFRJ” broj 11/88 – prečišćeni tekst i 40/89)

Zakon o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja (“Službeni list SFRJ” broj 34/81, 3/90 i 20/90)

Zakon o deviznom poslovanju (“Službeni list SFRJ” broj 66/85 do 85/89)

Zakon o osnovama sistema osiguranja imovine i lica (“Službeni list SFRJ” broj 24/76) sada istoimeni (“Službeni list SFRJ” broj 17/90)

Zakon o Narodnoj banci Jugoslavije i jedinstvenom monetarnom poslovanju narodnih banaka republika i narodnih

banaka autonomnih pokrajina (“Službeni list SFRJ” broj 34/89 i 88/89)

Zakon o mjenici (“Službeni list FNRJ” broj 104/46 i “Službeni list SFRJ” broj 16/65, 54/70 i 57/89)

Zakon o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju (“Službeni list SFRJ” broj 2/74)

Zakon o zaštiti životinja (“Službeni list SFRJ” broj 43/76)

Zakon o obezbjeđivanju plaćanja između korisnika društvenih sredstava – raniji (“Službeni list SFRJ” broj 60/75 do 24/86)

Zakon o ukupnom prihodu i dohotku – raniji (“Službeni list SFRJ” broj 72/86 do 61/88)

Zakon o privremenim mjerama za izmirenje određenih deviznih potraživanja (“Službeni list SFRJ” broj 63/85)

Osnovni zakon o jedinstvenim privrednim komorama i poslovnoj saradnji u privredi – raniji (“Službeni list FNRJ” broj 28/60, 16/61 i “Službeni list SFRJ” broj 10/65)

Republički propisi:

Zakon o prometu nepokretnosti (“Službeni list SRBiH” broj 38/78, 4/89)

Zakon o građevinskom zemljištu (“Službeni list SRBiH” broj 34/86 i 1/90)

Zakon o eksproprijaciji (“Službeni list SRBiH” broj 12/87 i 38/89)

Zakon o zakupu poslovnih zgrada i prostorija (“Službeni list SRBiH” broj 33/77 i 12/87)

Zakon o putevima – raniji (“Službeni list SRBiH” broj 6/78, 21/83 i 25/88) sada istoimeni (“Službeni list SRBiH” broj 10/90)

Zakon o komasaciji (“Službeni list SRBiH” broj 24/85)

Zakon o stambenim odnosima (“Službeni list SRBiH” broj 14/84 i 12/87)

Porodični zakon (“Službeni list SRBiH” broj 21/79 i 44/89)

Zakon o nasljeđivanju (“Službeni list SRBiH” broj 7/80)

Zakon o državnoj upravi (“Službeni list SRBiH” broj 8/90, prečišćeni tekst i 22/90)

zakon o izgrama na sreću i Lutriji Bosne i Hercegovine (“Službeni list SRBiH” broj 5/84, 6/87 i 17/89)

Zakon o građevinskom zemljištu u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH" broj 13/74)

Pravilnik o postupku javnog nadmetanja za prodaju nepokretnosti u društvenoj svojini ("Službeni list SRBiH" broj 28/79).